

Aankoopwegwijzer voor circulair textiel

Deel 7

Lastenboeken – Aanbesteding

Inhoud

1	Wat is een lastenboek/aanbesteding ?	4
1.1	Lastenboek	4
1.2	Aanbesteding	4
1.3	Wensen en eisen?	4
1.4	Wensen die niet onmiddellijk mogelijk zijn	5
2	Wettelijke vereisten	6
2.1	Veiligheid	6
2.1.1	Algemene productveiligheid	6
2.1.2	Persoonlijke beschermingsmiddelen	6
2.1.3	Veiligheid van speelgoed	8
2.2	Vezelsamenstelling	8
2.3	Biologisch / Organic	9
2.4	Gebruik van chemicaliën	10
2.4.1	REACH	10
2.4.2	Biociden	10
2.5	Onerlijke commerciële praktijken	11
3	Normen	12
3.1	Wat is een norm?	12
3.2	Identificatie van een norm	12
3.3	Hoe verhouden normen zich tegenover de wettelijke eisen?	13
3.3.1	Instanties die normen ontwikkelen	13
3.3.1.1	Bedrijven	13
3.3.1.2	Onafhankelijke instituten	14
3.3.1.3	Nationale instituten	14
3.3.1.4	CEN	14
3.3.1.5	ISO	15
3.3.1.6	Overheden	15
3.3.1.7	Geharmoniseerde norm	16
3.3.2	Verschillende soorten normen	16
3.3.2.1	Management normen	16
3.3.2.2	Testnormen	21
3.3.2.3	Productnormen	22
3.3.2.4	Fundamentele normen (conventie)	22
4	Eigen eisen die men kan opnemen in een lastenboek	23
4.1	Technische vereisten	23
4.2	Kwaliteitsniveau	25

4.3	Eis op informatie	26
4.4	Randvoorwaarden	26
5	Circulariteit & Duurzaamheid inbouwen.....	27
5.1	Certificaten en labels.....	27
5.1.1	Doel van een label of certificaat	27
5.1.2	Soorten labels en certificaten	28
5.1.2.1	Product/dienst gebonden vs. onderneming gebonden.....	28
5.1.3	Waarom moet een goed label voldoen ?	29
5.1.4	Pro's en contra's van labels	30
5.1.5	Vaak gebruikte labels in de textielsector.....	31
5.1.5.1	Oekotex standaard 100.....	32
5.1.5.2	Detox by Oekotex	33
5.1.5.3	StEP	34
5.1.5.4	Blue Sign.....	35
5.1.5.5	Blauwe engel.....	36
5.1.5.6	EU ecolabel	37
5.1.5.7	Organic EU.....	38
5.1.5.8	GOTS.....	39
5.1.5.9	Better cotton initiative	40
5.1.5.10	Fair Wear Foundation.....	41
5.1.5.11	BSCI	42
5.2	Gerecycleerde materialen.....	43
5.3	Backtracing.....	44
5.4	Chemicaliengebruik	44
5.5	Productieafval verminderen	45
5.6	Biologisch	45
5.7	End of life toepassingen	46
5.8	Materiaalkeuze	47
5.9	Logistiek	48
5.10	Levensduur	49
5.11	Verminderen aantallen	49
5.12	Claims.....	50
5.13	Greenwashing	50
5.14	Verantwoord produceren	50
5.15	Verbeteringstraject inbouwen.....	51
5.16	Prijs en beoordeling	52
6	Bibliografie.....	52

1 Wat is een lastenboek/aanbesteding ?

Dit is een eisenbundel die eisen formuleer waaraan een product of dienst die men wenst aan te kopen moet voldoen. Men kan dit zien als een uitgebreid contract of engagement dat een samenwerking of klant - leverancier relatie kadert.

1.1 Lastenboek

Een **lastenboek** is een document dat dient om een algemene communicatie tussen klant en leverancier te regelen. Het bevat over het algemeen wensen en eisen voor alle producten die een bepaalde klant aankoopt. Men kan afwijken van het lastenboek als hier gegronde redenen voor zijn en er een akkoord is tussen klant en leverancier. Naast eisen vermeldt een lastenboek meestal ook boeteformules die de non-conformiteit van leveringen regelen. Een lastenboek zal men ondertekenen ter bevestiging dat men de voorwaarden en eisen binnen het lastenboek aanvaardt, waardoor dit een bindend contract wordt. Men zal dan ook conform aan het lastenboek werken. Dit is niet zo wanneer de leverancier het lastenboek niet ondertekent ter bevestiging dat hij dit zal respecteren.

1.2 Aanbesteding

Een **aanbesteding** is een document dat de wensen en eisen bundelt voor een specifieke aankoop van een bedrijf of overheid. Overheden zijn gebonden aan de RICHTLIJN 2014/24/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT DE RAAD van 26 februari 2014, betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten. Deze richtlijn is in nationale wetgeving omgezet en men dient als aanbestedende overheid hieraan te voldoen. Een aanbesteding is meestal bindend waardoor afwijkingen van de aanbesteding niet kunnen. Als het geschatte te spenderen bedrag hoger is dan de limiet, vermeld in de richtlijn 2014/24/EU, zal men aan strengere regels moeten voldoen als aanbestedende overheid.

1.3 Wensen en eisen?

Men kan zowel in het lastenboek als de aanbesteding vragen naar **bewijzen** dat men aan de gestelde eisen voldoet, maar men kan ook enkel een verklaring vragen waarin wordt gesteld dat men zal voldoen aan die eis. Bekijk voor iedere eis die men stelt of deze op een uniforme manier via normen¹ kan verifiëren. Indien er geen manier is om een eis te verifiëren kan men zelf een methode opstellen en dit als controlemiddel opgeven in het lastenboek.

Vraag bewijzen op of doe zelf de controles.

Enkel op die manier bent u zeker dat de eisen ingewilligd worden. Wanneer men toestaat na het gunnen van de opdracht of het toekennen van een order bewijzen aan te leveren of bepaalde certificatie te behalen, loopt men het risico om diensten aan te kopen die niet voldoen aan de gestelde criteria. Dit is oneerlijk tegenover diegene die wel al voldeden aan deze criteria nog voor

¹ zie ook hoofdstuk 3: Normen vanaf pag. 11

gunning of plaatsing van het order. Wanneer men dan het contract opzegt zal men veel tijd verloren hebben. Er kunnen dan ook problemen ontstaan met de werking van uw organisatie. Het is dus veel beter om voor de gunning of goedkeuring van het order, de bewijzen van conformiteit aan de tender of het lastenboek te verifiëren.

Doe nadien op de geleverde partij wel **steekproeven** om na te gaan of niet enkel de stalen voldoen aan de gestelde eisen. Tijdens de productie kunnen er fouten gebeuren of b.v. bepaalde stoffen of furnituren gewijzigd worden, omdat de leverancier ervan dit niet meer kan aanbieden.

Bekijk wie de kosten hiervan dient te dragen en voorzie b.v. een boetesysteem, mocht een artikel niet meer voldoen. Een boetesysteem schrikt meer af dan het opzeggen van een contract. Hou ook rekening met de grootte van het bedrijf. Startups hebben vaak niet de financiële middelen om veel kosten te dragen. Zowel kleine als grote bedrijven zullen de kosten doorrekenen in de prijs. Het is om deze redenen misschien beter zelf de kosten te dragen want u betaalt ze uiteindelijk toch. In het geval van labels die niet productspecifiek zijn, worden de kosten gedeeld over verschillende klanten/artikelen of diensten. Startups met beperkte budgetten kunnen zoals gezegd hier problemen mee hebben. Sta daarom misschien toe om pas bij gunning certificatie pas labels te halen. Dit verhoogt wel de kans op non-conformiteit zoals eerder al vermeld.

1.4 Wensen die niet onmiddellijk mogelijk zijn

Het is ook mogelijk om wensen te formuleren, waar men in principe nog niet kan aan voldoen doordat b.v. de technologie niet ver genoeg staat. Vraag voor deze wensen welk traject men vooropstelt en op welke termijn men zal realiseren. Men voldoet nog steeds aan de voorwaarden om een ontvankelijke offerte in te dienen, als men deze wensen of "eisen" niet onmiddellijk kan inwilligen. Men kan extra punten in een dossier toekennen voor de inspanningen die men zal leveren. Als men punten toekent, zorg er dan voor dat de eisen kunnen geverifieerd worden.

Bij het stellen van eisen is het belangrijk te weten welke koopkracht u heeft. Hoe groter de koopkracht hoe beter men eisen kan afdwingen of vragen om inspanningen te doen om te voldoen aan de eis. Bij lage koopkracht en strenge eisen, is de kans reëel dat u geen aanbod ontvangt.

Via een lastenboek zal men diverse eisen stellen over:

- conformiteit aan wetgeving
- kwaliteitsniveau
- prijs of budget
- leveringsvoorwaarden
- verpakking
- duurzaamheid en circulariteit. B.v. een verbeteringstraject gedurende de periode van de samenwerking, goede arbeidscondities, gebruik van chemicaliën, enz. Het gebruik van gerecycleerde vezels wordt steeds meer gevraagd, maar hou er rekening mee dat het niet mogelijk is om elk product met 100% gerecycleerde content te voorzien. [Zie 5.2 Gerecycleerde materialen](#)
- enz.

2 Wettelijke vereisten

2.1 Veiligheid

2.1.1 Algemene productveiligheid

Richtlijn 2001/95/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid

Deze wetgeving eist dat alle producten die op de Europese markt aangeboden worden, veilig moeten zijn voor de consument. Er zijn enkele uitzonderingen vermeld in deze wetgeving omdat er voor deze producten zeer specifieke wetgeving bestaat.

In het kader van deze wetgeving zijn er tal van normen ontwikkeld die men kan gebruiken om aan te tonen dat een product veilig genoeg is voor de consument.

- *B.v.: EN 16781: Artikelen van textiel voor zuigelingen en peuters*
Veiligheidseisen en beproevingsmethoden voor kinderslaapzakken voor gebruik in een ledikant. In deze en gelijkaardige normen staan eisen i.v.m. design, testmethodes en limieten, eisen over etikettering en gebruiksinstructie. Deze norm vermeldt specifiek: "4.6.1.4 All recycled fibres used as fillings shall have been heat treated to disinfect before use (see A.7.4). Recycled fibres shall only be used from a known declared source with traceability throughout the process."
Dit geeft aan dat men gebonden is aan wetgeving ook als het om circulaire producten gaat.

Een onderdeel van de productveiligheid wetgeving is de verplichting om een productfiche op te stellen met:

- Een risico-analyse voor chemisch, fysisch, mechanisch & brandgevaar.
- Een technische fiche met alle onderdelen en hun samenstelling
- Interne procedures en controles die ervoor zorgen dat onderdelen conform zijn aan de geldende wetgeving en geen gevaar kunnen vormen.
- Alle informatie moet up-to-date gehouden worden en gedurende 10 jaar bewaard tot na de uiterste verkoopdatum.

2.1.2 Persoonlijke beschermingsmiddelen

Verordening (EU) 2016/425 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen

PBM's (Persoonlijke beschermingsmiddelen) moeten CE gemarkeerd worden. Hier zijn de volgende stappen en procedures van toepassing:

Categoriën en procedures

Als u als fabrikant of invoerder een PBM op de markt wilt brengen, moet u bewijzen dat het product in overeenstemming is met de fundamentele voorschriften. Dit bewijs levert u door een technisch dossier aan te leggen, dit te bewaren en op verzoek voor te leggen aan de toezichthoudende overheid tot 10 jaar na het beëindigen van de productie van het PBM. PBM's worden ingedeeld in 3 categorieën volgens de ernst van het risico waartegen ze beschermen. De categorie bepaalt welke procedure u moet volgen om het PBM op de markt te brengen.

- **Categorie I:** PBM's die beschermen tegen laag risico. Het volstaat een technisch dossier op te maken. U mag dan als fabrikant de CE-markering aanbrengen als teken van conformiteit, zonder enige tussenkomst van derden.
- **Categorie II:** PBM's die beschermen tegen matig risico. U stelt een technisch dossier op en u laat een CE-typekeuring uitvoeren door een erkende instantie (notified body). In de documentatie vermeldt u het nummer van het notified body. Pas nadat een typekeuringscertificaat heeft ontvangen van het notified body mag u de CE-markering aanbrengen.
- **Categorie III:** PBM's die beschermen tegen dodelijk risico of blijvend letsel. U stelt een technisch dossier op u laat een CE-typekeuring uitvoeren door een notified body.
Bovendien laat u jaarlijks een opvolgingscontrole uitvoeren door een notified body. Daarbij kunt u kiezen uit twee mogelijkheden:
1/ u laat het notified body stalen uit de productie testen,
2/ u laat het notified body een audit van uw kwaliteitssysteem uitvoeren.
Pas nadat u over een typekeuringscertificaat en een positief verslag van de opvolgingscontrole beschikt, mag u de CE-markering aanbrengen mét het nummer van het notified body, dat de opvolgingscontrole uitvoert.

Verklaring van overeenstemming

De houder van een CE-typekeuring certificaat, stelt ook een Verklaring van Overeenstemming op. Dit document bevat:

- de details van de onderneming
- informatie over het product
- een lijst van de Europese Richtlijnen en normen waaraan het product voldoet
- een wettelijk bindende handtekening in naam van de organisatie.

De certificaathouder heeft de verantwoordelijkheid te garanderen dat alle geleverde producten in overeenstemming zijn met het gekeurd model en conform blijven met de essentiële vereisten van de Verordening (EU) 2016/425.

Goed om weten

Om een product CE te labelen moet men dus bewijs leveren van conformiteit. Dit wordt voornamelijk gedaan door te voldoen aan geharmoniseerde normen. Denk hierbij aan normen voor brandweervesten, hoge-zichtbaarheidskleding, beschermende kleding tegen regen en koude, enz.

Ondanks dat een norm vrijwillig is zullen bedrijven deze normen dus gebruiken om te voldoen aan de wetgeving. Men zal het risico niet willen lopen niet conform te zijn. Dit zorgt ervoor dat bepaalde PBM's onmogelijk kunnen hergebruikt worden en dus circulair te maken. Er kan gevraagd worden aan de werkgroep die de norm ontwikkeld heeft om aanpassingen te doen aan deze normen, als er geen probleem blijkt te zijn met de veiligheid. Aanpassingen aan normen duren echter 2 tot 3 jaar eer ze van kracht zijn. Voor vele zaken zal men dus moeten werken met de beperkingen die bepaalde normen opleggen.

Productnormen garanderen enkel de beschermende functie van een PBM en niet de kwaliteit of levensduur. Als het PBM omwille van gebruik verslijt of defect geraakt, kan het zijn dat dit niet meer mag gebruikt worden. Extra eisen ivm kwaliteit en levensduurverlenging zijn dus aangewezen.

Denk na of iedere werknemer een bescherming tegen een bepaald risico nodig heeft. Men kan ipv alles te integreren in 1 kledingstuk, aparte kledingstukken inzetten die elk een bescherming bieden op een bepaald gebied. Men moet er dan natuurlijk aan denken dit specifiek beschermingsmiddel te gebruiken wanneer nodig. Dit kan wel het aantal aan te kopen stuks, van duurdere beschermmiddelen, laten dalen. Bovendien laat dit toe om de overige werkkleding meer circulair te maken, omdat ze een minder complexe vezelsamenstelling nodig hebben.

Voldoen aan bepaalde normen betekent ook dat bepaalde chemicaliën gebruikt worden die in een circulaire economie beter vermeden worden. Men is constant op zoek naar betere alternatieven, maar er is nog een lange weg af te leggen. Productveiligheid kan ervoor zorgen dat een artikel nog niet eindeleven is maar niet meer gebruikt mag worden omdat het zijn beschermende eigenschappen heeft verloren. Men mag het artikel ook niet meer inzetten in zijn bestaande vorm omdat de gebruiker een onecht gevoel van veiligheid kan krijgen. **zie eindeleventoepassing.**

2.1.3 Veiligheid van speelgoed

RICHTLIJN 2009/48/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 18 juni 2009 betreffende de veiligheid van speelgoed

Wanneer een kledingstuk, slaapzak, dekentje... een speelelement bevat zal dit vallen onder de speelgoedrichtlijn. De geharmoniseerde standaard is de EN 71. Deze standaard bestaat uit verschillende delen die o.a. de volgende gevaren meenemen: mechanische veiligheid, aanwezigheid van chemicaliën, brandveiligheid... Ook hier gelden dezelfde regels als voor de PBM's. Maar speelgoed valt onder categorie I, dus moet men autocertificatie toepassen. Dit wil zeggen dat men een dossier opmaakt en zelf een verklaring doet. Er is dus geen controle van een derde partij. Vaak worden er wel testen uitgevoerd door een derde partij. Deze testresultaten worden normaal aan het dossier toegevoegd.

2.2 Vezelsamenstelling

Verordening (EU) nr. 1007/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2011 betreffende textielvezelbenamingen en de desbetreffende etikettering en merking van de vezelsamenstelling van textielproducten.

Alle textielproducten moeten een merking of etiket hebben waarop de vezelsamenstelling vermeld is.

Beperkingen:

Men is niet altijd verplicht om bepaalde vezels te vermelden of men mag zelfs bepaalde vezels in bepaalde onderdelen helemaal niet vermelden.

- Het is b.v. niet toegestaan de elastische garens te vermelden in de boord van een kous, of de versterkte garens in de hiel of teen van een kous. Dit betekent dat een zogenaamde 100% katoenen kous wél elastaan en polyester kan bevatten zonder dit te vermelden. Hierdoor wordt recyclage bemoeilijkt zonder het te weten. Vraag daarom de "bill of materials" op **Zie materialen**.
- De vermelding "gerecycleerd" of "virgin" wordt niet door de verordening geëist. Als men hierover wenst te communiceren, moet dit apart van het verplichte samenstellingsetiket vermeld worden. Dit is b.v. het geval voor de claim dat de vezel van organische oorsprong (b.v. biologische katoen) is.
- Voor de verordening is gerecycleerde polyester en virgin polyester allebei gewoon polyester. Hetzelfde geldt voor biokatoen of gewoon katoen: op het etiket staat "katoen".

2.3 Biologisch / Organic

VERORDENING (EU) 2018/848 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten.

Opgelet deze verordening treedt pas op 1 januari 2021 volledig in werking. Tot deze datum mag men nog producten verhandelen die beantwoorden aan de oude verordening. Ondanks dat de verordening voornamelijk bedoeld is om de benaming "biologische productie" op voeding te regelen staat er het volgende in opgenomen:

"Deze verordening is ook van toepassing op bepaalde andere producten die nauw verband houden met de landbouw en opgenomen zijn in bijlage I bij de onderhavige verordening, indien deze producten worden geproduceerd in, bereid in, geëtiketteerd in, gedistribueerd in, in de handel gebracht in, ingevoerd in of uitgevoerd uit de Unie of daartoe bestemd zijn.

Textielvezels of producten die in de textielindustrie gebruikt worden die onder deze verordening vallen zijn o.a.:

- *cocons van zijderupsen, geschikt om te worden afgehaspeld;*
- *natuurlijke gommen en harsen;*
- *bijenwas;*
- *katoen, niet geeraard of gekamd;*
- *wol, niet geeraard of gekamd;*
- *niet-gelooide en onbehandelde huiden;"*

Dit betekent dat, als men eist dat katoen van biologische oorsprong moet zijn, de leverancier aan verordening moet voldoen. De verordening dekt dus louter de vezelteelt af. Wat er nadien gebeurt met de vezel wordt niet mee in rekening genomen. Een label zoals GOTS neemt wel veel meer mee dan enkel de biologische oorsprong van katoen.

2.4 Gebruik van chemicaliën

2.4.1 REACH

Verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van Richtlijn 1999/45/EG.

De REACH-regelgeving regelt het gebruik van chemicaliën in de Europese gemeenschap. Het omvat niet alleen regels voor het gebruik en de stockage van chemicaliën maar ook welke chemicaliën mogen aanwezig zijn in een artikel, dus ook voor textielartikelen. De continue verstrenging van de regelgeving heeft ervoor gezorgd dat er minder schadelijke chemicaliën gebruikt worden in de Europese unie. Weet dus dat deze chemicaliën wel nog steeds mogen gebruikt worden buiten Europa. Wanneer u ook het gebruik van bepaalde chemicaliën in een productieproces buiten Europa wenst te bannen, dient u zelf een eis te stellen. Naast het gebruik werd ook bepaald welke chemicaliën aanwezig mogen zijn in textiel. Ook hier is de wetgeving zo dat dit niet geldt buiten Europa en het enkel van toepassing is op het textiel dat op de Europese markt aangeboden wordt. De persoon die deze textielartikelen op de Europese markt brengt, wordt aanzien als producent en is dus verantwoordelijk voor het naleven van deze wetgeving. Dat is bij de meeste wetgeving zo. Maar de rest van de keten zich niet zomaar verstoppen achter deze verantwoordelijkheid. Zo zal een merk ook als producent aanzien worden wanneer dit merk onder eigen naam een product op de Europese markt brengt. De overheid aanvaardt ook niet zomaar het afschuiven van verantwoordelijkheden.

De REACH-regelgeving verstrengt continu omdat er regelmatig chemicaliën aan de diverse REACH-lijsten worden toegevoegd. In het geval van gerecycleerd textiel het kan zijn dat er bepaalde chemicaliën aanwezig zijn die volgens de meest recente regelgeving toch niet meer mogen aanwezig zijn. Men kan dit textiel dus niet meer inzetten als grondstof en zal een alternatief moeten zoeken. In bepaalde gevallen kan dit leiden tot het vernietigen van het textiel door een gespecialiseerde firma. Het is dan ook belangrijk dat men de origine van het textiel kent en weet wat ermee is gebeurd, vermits textiel ook gedurende het gebruik kan gecontamineerd worden met schadelijke chemicaliën. Zie ook **chemical content**.

2.4.2 Biociden

Verordening (EU) Nr. 528/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden.

Biocideverordening geldt bij een claim i.v.m. een biocidale werking van een textielproduct. B.v. teek-werende kleding of kleding die zweetgeuren tegen gaat.

Indien u dergelijke textielproducten gaat recyclen, kan het zijn dat er toch biologisch actieve producten aanwezig zijn in het recycleat, zonder dat u hiervoor een eis heeft gesteld. Denk hieraan bij het opstellen van uw lastenboek aangezien deze producten vaak niet milieuvriendelijk zijn en problemen kunnen opleveren met toekomstige REACH-conformiteit.

2.5 Oneerlijke commerciële praktijken

RICHTLIJN 2005/29/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad („Richtlijn oneerlijke handelspraktijken“)

Men heeft dus recht op eerlijk informatie. Dit houdt ook in dat leveranciers geen claims mogen maken die ze niet kunnen staven. Verwijs naar deze wetgeving wanneer u informatie opvraagt of vraagt om bepaalde claims te maken.

3 Normen

3.1 Wat is een norm?

Wat een norm of standaard is, staat als volgt beschreven in ons wetboek:
"Een norm is een document, dat via een strikt vastgestelde procedure en via consensus tot stand komt en door een erkende instelling wordt goedgekeurd. Het document bevat regels, richtlijnen of kenmerken voor gemeenschappelijk en herhaald gebruik. Een norm is erop gericht om in een bepaalde context zo veel mogelijk orde en eenduidigheid te bereiken."

Een norm is vrijwillig in gebruik. Dit betekent dat iedereen een norm mag gebruiken maar er niet toe verplicht is. Een norm wordt pas verplichtend als dit opgelegd wordt door een overheid in wetgeving of er een contractuele verbintenis is tot het naleven van een norm. Men zal dus normen in een lastenboek of aanbesteding gebruiken om eisen te stellen en te bewijzen dat men hieraan voldoet.

3.2 Identificatie van een norm

Algemeen genomen zal iedere Norm/Standaard geïdentificeerd worden door:

- Een **lettercombinatie** die aangeeft wie de norm ontwikkeld heeft en dus ook de eigendomsrechten op de standaard bezit
- Een **nummer** dat uniek is in combinatie met de lettercombinatie zodat de norm geïdentificeerd kan worden.
- Het **jaartal** van publicatie zodat men kan zien welke de laatste versie is
- De **titel** van de norm die weergeeft waarover de norm gaat.

Als het om een reeks van normen gaat, bestaat de titel uit 2 delen
b.v. bij de reeks normen voor beschermende kleding:

- ✓ "EN ISO 13688 - Beschermende kleding - Algemene eisen" de norm die de algemene eisen zal stellen
- ✓ "EN 343 - Beschermende kleding - Bescherming tegen regen" is binnen dezelfde reeks van Beschermende kleding, de norm die regenkleding beschrijft.
- Er zijn ook vervolgdelen op bepaalde normen. Dit zijn telkens normen op zich binnen 1 bepaald thema of normen die samen gebruikt worden. Zo zijn de onderstaande normen vervolgdelen. Ze testen dezelfde parameter van een weefsel maar op een verschillende wijze
 - ✓ EN ISO 13934-1:2013 - Textiel - Trekeigenschappen van weefsels - Deel 1: Bepaling van de maximale trekkracht en rek bij de maximale kracht met gebruik van de stripmethode
 - ✓ EN-ISO 13934-2:2014 - Textiel - Trekeigenschappen van weefsels - Deel 2: Bepaling van de maximale trekkracht met gebruik van de grab methode (2008) Treksterkte - grab

Het kan ook zijn dat de vervolgdelen op een andere wijze aangeduid worden. Zo is er de reeks van kleurechtheden die allemaal beginnen met ISO 105.

- ✓ ISO 105 C06 Kleurechtheid wassen
- ✓ ISO 105 X12 Kleurechtheid wrijven
- ✓ ISO 105 B02 Kleurechtheid natuurlijk licht
- ✓ ...

Daar waar bovenstaande normen niet noodzakelijk allemaal samen toegepast worden, zijn onderstaande normen rond maatvoering een reeks die geacht wordt om samen gebruikt te worden.

- ✓ ISO 8559-1 - Size designation of clothes — Part 1: Anthropometric definitions for body measurement
- ✓ ISO 8559-2 - Size designation of clothes — Part 2: Primary and secondary dimension indicators
- ✓ ISO 8559-3 - Size designation of clothes — Part 3: Methodology for the creation of body measurement tables and intervals

Samen met de scope van de norm is dit over het algemeen publieke informatie. De scope geeft aan waarvoor de norm gebruikt kan worden. Weet dat de scope van toepassing is op wat u wenst te eisen en het product of dienst waarop deze eis slaat. Het is ook belangrijk normen te gebruiken die gekend zijn en vaak gebruikt worden in de industrie. Als u voor minder gebruikte normen kiest kunnen de kosten hoger oplopen of kan het zijn dat u geen aanbiedingen krijgt.

3.3 Hoe verhouden normen zich tegenover de wettelijke eisen?

3.3.1 Instanties die normen ontwikkelen

Er zijn vele instanties die normen ontwikkelen. Men kan ze onderverdelen in groepen. Wie een norm ontwikkeld heeft een belangrijke invloed op de waarden van de norm wanneer men die toepast en eraan voldoet. Hierna volgt een overzicht van instanties die normen ontwikkelen. Let erop dat op iedere norm eigendomsrechten staan waardoor men de normen niet zomaar mag doorgeven. Men moet meestal voor normdocumenten betalen om ze te ontvangen en/of te kunnen lezen.

3.3.1.1 *Bedrijven*

Bedrijven ontwikkelen zelf normen om procedures vast te leggen, zaken te controleren, claims te maken. Meestal omdat er geen internationale norm bestaat maar ook om ervoor te zorgen dat ze een competitief voordeel hebben ten opzichte van hun concurrent.

De waarde van deze normen is eerder laag omdat ze vaak enkel voor intern gebruik zijn, en het moeilijk is om ze te controleren. Ook worden ze over het algemeen niet door onafhankelijke partijen gecontroleerd. Als dit wel gebeurt, stijgt betrouwbaarheid van de norm. Het is niet aan te raden deze te gebruiken in lastenboeken of aanbestedingen tenzij daar zeer gegronde redenen voor zijn en men de norm mee aanlevert of hij publiek beschikbaar is.

3.3.1.2 Onafhankelijke instituten

Er zijn onafhankelijke instituten die normen ontwikkelen. Zo hebben de verschillende labels (of keurmerken **zie labels**) ieder hun norm. Hierin leggen zij hun eisen en procedures vast om een bepaald label te mogen gebruiken. Bekende voorbeelden zijn [Oekotex®](#), [GOTS](#), [Bluesign®](#), [Woolmark](#), enz. Daarnaast bestaan er instituten die een bepaalde industrie wil helpen om normen te ontwikkelen. Zo bestaat er in de Verenigde Staten 2 instituten die zich toespitsen op normontwikkeling voor de textielsector met name [ASTM](#) (American Society for Testing and Materials) en [AATCC](#) (the American Association of Textile Chemists and Colorists). De geschiktheid om deze normen te gebruiken is afhankelijk van het label of het instituut dat de norm beschikbaar stelt. De hier aangehaalde voorbeelden zijn betrouwbare bronnen, maar wanneer er een ISO of CEN-variant beschikbaar is gebruikt u beter deze norm. U kunt de normen van ASTM en AATCC aankopen.

3.3.1.3 Nationale instituten

Vele landen hebben nationale normalisatie instituten, zeker alle EU-lidstaten, bv het NEN (Nederland), BS (Verenigd Koninkrijk), AFNOR (Frankrijk), DIN (Duitsland), ANSI (Verenigde Staten van Amerika), enz. Voor België is dit het [NBN \(Normalisation Belge/Belgische Normalisatie\)](#). Zij volgen standaardisatie op het internationaal niveau en ontwikkelen ook zelf normen op aanvraag van Belgen, over het algemeen Belgische bedrijven of sectoren. Nationale normen zijn eigendom van het nationaal normalisatie instituut en kunnen ook daar aangekocht worden. Zo zijn er normen die ontwikkeld zijn door verschillende nationale instituten en die hetzelfde thema hebben **zie 2232 testnormen**. In vele gevallen gaat het om copy/paste van de vergelijkbare norm maar worden details veranderd omdat men er een andere mening op nahoudt of de norm wil verbeteren. Dit zorgt ervoor dat certificatie en testen opnieuw uitgevoerd moeten worden, omdat men wil dat de nationale norm toegepast wordt. Dit bemoeilijkt internationale handel. Vandaar dat men tegenwoordig de normontwikkeling liever in handen geeft van [CEN](#) of [ISO](#) en, zeker in Europa, nationaal enkel die normen ontwikkeld waar CEN en/of ISO geen interesse in hebben. Soms wordt een norm eerst nationaal ontwikkeld om deze dan later over te hevelen naar CEN en/of ISO. Zo werkt het NEN op dit moment aan een norm om circulaire textiel te definiëren. **Voor meer info zie CEN en ISO**. Deze normen zijn te koop bij het nationale instituut.

3.3.1.4 CEN

[CEN](#) is het Europese Comité voor Normalisatie. Alle nationale instituten van de EU zijn verplicht lid van deze organisatie. Er zijn ook aanverwante leden die Europese normen implementeren maar geen stemrecht hebben. Dit is belangrijk omdat men in Europa verschillen tussen landelijke standaarden wil wegwerken om handel te bevorderen. Zo moet een nationale standaard teruggetrokken worden wanneer er een gelijkaardige EN standaard gepubliceerd wordt en moet het nationale standaardisatie instituut deze standaard aanvaarden als een nationale standaard. Hierdoor zal een EN 471 (norm voor hoge zichtbaarheidskleding) ook verschijnen als een NBN EN 471, NEN EN 471, DIN EN 471... Dit is steeds dezelfde norm enkel gepubliceerd in andere landen. Het

heeft dus geen nut de landelijke code te vermelden in uw eisenbundel. Dit is anders in het geval van ISO (Zie [Vienna agreement ISO](#)). Wanneer een bepaald nationaal instituut een norm aan het ontwikkelen is en CEN beslist, na een stemronde bij de leden, om deze norm eveneens te ontwikkelen, dient het nationaal instituut de normontwikkeling te staken, om ervoor te zorgen dat er geen landelijke verschillen kunnen ontstaan binnen de EU.

EN normen zijn te koop bij alle nationale instituten. Voor België is dit het NBN <https://www.nbn.be/nl>

3.3.1.5 ISO

[ISO](#) is het internationale normalisatie instituut, gevestigd in Geneve. De meeste nationale instituten in de wereld zijn aangesloten bij ISO.

Anders dan bij EN-normen zijn de nationale instituten **niet verplicht deze normen te nationaliseren** en kunnen zij bestaan naast nationale normen. Maar sinds het [Vienna agreement](#) in 1991, zijn CEN en ISO overeengekomen normontwikkeling op elkaar af te stemmen. Vaak wordt er gekozen om op een van beide niveaus een norm te ontwikkelen en deze dan op beide niveaus te aanvaarden. Voor beide instituten moeten de leden de norm dan goedkeuren of het Vienna agreement goedkeuren voor deze normontwikkeling. Dit gebeurt door een gewogen stemming en na goedkeuring spreekt men dan van een "EN ISO" norm. Op het moment een ISO-norm een EN-ISO wordt moeten alle leden van CEN deze norm nationaal implementeren en alle conflicterende nationale normen terugtrekken. Dit is een belangrijk gegeven i.v.m. de harmonisatie van EN normen (Zie "geharmoniseerde normen" pag 16).

Normaal gezien verkopen de nationale instituten deze normen. Voor België is dit het NBN. <https://www.nbn.be/nl>. Soms is dit niet het geval, bv als het nationale instituut de norm niet gepubliceerd heeft. Probeer dan een ander instituut.

3.3.1.6 Overheden

Overheden creëren soms ook normen.

B.v.:

- Californië heeft de "16 CFR Part 1610 - STANDARD FOR THE FLAMMABILITY OF CLOTHING TEXTILES". Dit is een combinatie van norm en wetgeving die de brandveiligheid van gewone kleding garandeert.
- het Europese label Ecoflower hangt vast aan wetgeving namelijk VERORDENING (EG) Nr. 66/2010 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 25 november 2009 betreffende de EU-milieukeur net zoals het Biologisch label van de EU VERORDENINGEN VERORDENING (EU) 2018/848 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad.

Vanzelfsprekend zijn dit zeer sterke normen omdat het kadert binnen wetgeving en men geen claims kan maken zonder aan deze wetgeving te voldoen. Men kan dus niet claimen dat de gebruikte katoen biologisch geteeld is zonder aan deze wetgeving te voldoen.

3.3.1.7 Geharmoniseerde norm

Een speciale norm is de geharmoniseerde norm. 30 % van de Europese normen zijn ontwikkeld in het kader van specifieke wetgeving, en dit cijfer zal vermoedelijk enkel nog stijgen. Wanneer de Europese commissie aan CEN vraagt om een norm te ontwikkelen gaat het meestal om normen die de conformiteit aan wetgeving controleren. Als CEN deze vraag tot normontwikkeling aanvaardt, de norm ontwikkelt en publiceert zal de EU-commissie deze norm evalueren. Wanneer deze norm dan goed genoeg geacht wordt om conformiteit te garanderen, zal men de norm harmoniseren en publiceren in het Publicatieblad van de Europese Unie. De EN norm wordt dan een hEN en er wordt op dat moment ook een annex AZ toegevoegd aan de norm die uitlegt hoe de norm zich verhoudt tot de wetgeving.

Op het moment dat men aan een geharmoniseerde norm voldoet is er een vermoeden van conformiteit aan de wetgeving vermeld in de bijlage AZ. Een lijst van de geharmoniseerde normen kunt u terugvinden via de onderstaande link https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/harmonised-standards_en

3.3.2 Verschillende soorten normen

Er zijn verschillende soorten normen, wij beschrijven 4 categorieën. Dit zijn geen officiële categorieën.

3.3.2.1 Management normen

Management normen dienen om een bepaald systeem van werken in een bedrijf te omschrijven en regelen. Bekende normen zijn de ISO 9001 kwaliteitsmanagement, de ISO 14001 milieumanagement, ISO 13485 medische apparatuur, ISO 22000 voedselveiligheid. Er zijn heel wat management normen die kunnen helpen om de "Sustainable Development Goals" van de UN te ondersteunen. Meer informatie kunt u via de volgende link van de **NBN** website bekomen <https://www.nbn.be/nl/sdg>. Er zijn bedrijven die de principes van ISO 9001 volgen maar niet gecertificeerd zijn. Indien men zeker wil zijn dat een bedrijf een bepaald management systeem geïmplementeerd heeft, moet men naar het geldige certificaat vragen. Geldig omdat certificaten maar voor een bepaalde tijd geldig zijn. Men moet de certificatieprocedure dus terug doorlopen wanneer de geldigheid vervalft of dreigt te vervallen.

Hieronder enkele normen die men kan gebruiken:

ISO 9001- Kwaliteitsmanagement

De ISO 9001 is de internationale norm voor kwaliteitsmanagementsystemen en verreweg de bekendste norm op gebied van managementsystemen. Deze norm is voor het eerst gepubliceerd in 1987 en de meest recente versie is van 2015. De norm stelt eisen aan een kwaliteitssysteem dat geïmplementeerd is in een bedrijf. De focus ligt op backtracking en controlepunten. Andere punten zijn risico gericht denken, risicomangement en omgaan met kansen, het meten en aanpassen van doelstellingen, communicatie en bewustwording, leiderschap en betrokkenheid bij het topmanagement ... Wanneer men ISO 9001 gecertificeerd is, betekent dit niet dat men een kwaliteitsvol product aflevert. Het betekent dat men in staat is de kwaliteit te monitoren en aan uw eisen te voldoen als men met uw eisen akkoord gaat. U moet dus nog steeds zelf uw kwaliteitseisen formuleren als u om deze standaard vraagt (**zie kwaliteitseisen**)

Opgelet! – Geaccrediteerde laboratoria binnen Europa volgen de Europese accreditatie wetgeving "VERORDENING (EG) Nr. 765/2008 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 9 juli 2008 tot vaststelling van de eisen inzake accreditatie en markttoezicht betreffende het verhandelen van producten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 339/93".

Ze zijn geaccrediteerd volgens een andere kwaliteitsstandaard: nl. EN ISO/IEC 17025. Gebruik steeds geaccrediteerde laboratoria wanneer u er een nodig heeft. Het NBN omschrijft de standaard voor laboratoria als volgt:

ISO/IEC 17025 biedt een kader voor het kwaliteitsmanagement van tests en calibraties in laboratoria. De norm, voor het eerst gepubliceerd in 1999 en laatst herzien in 2005, krijgt nu een update. De Draft International Standard of DIS-versie van de vernieuwde norm werd eind december 2016 gepubliceerd. De finale versie verschijnt in het najaar 2019. Om te voldoen aan de norm ISO/IEC 17025 moet een laboratorium over een functioneel kwaliteitsmanagement-systeem beschikken en voldoen aan de nodige eisen om rechtsgeldige meetresultaten te produceren

Info 27/09/2019

Neem deze standaard mee op wanneer u vraagt om bewijzen die geverifieerd moeten worden door een extern laboratorium. In België voert BELAC de certificatie en audit uit bij labo's die volgens deze norm gecertificeerd zijn. *Kanttekening: bepaalde bedrijven hebben een eigen labo dat geaccrediteerd is volgens deze norm.*

ISO14001- Milieumanagementsystemen - Eisen met richtlijnen voor gebruik

Deze internationale norm werd ontwikkeld in 2004 met een laatste herziening in 2015, en specificeert de eisen van een milieumanagementsysteem dat een organisatie kan gebruiken om haar milieuprestaties te verbeteren. [ISO 14001](#) is bedoeld voor gebruik door een organisatie die op een systematische wijze haar milieuverantwoordelijkheden wil managen, die bijdraagt aan de milieupijler van duurzaamheid.

In overeenstemming met het milieubeleid van de organisatie omvatten de beoogde resultaten van een milieumanagementsysteem:

1. het verbeteren van de milieuprestaties;
2. het nakomen van de verplichtingen;
3. het bereiken van milieudoelstellingen.

Deze internationale norm is van toepassing op elke organisatie, ongeacht omvang, soort en aard, en is van toepassing op de milieuaspecten van haar activiteiten, producten en diensten waarvan de organisatie bepaalt dat zij deze kan beheersen of beïnvloeden, uitgaande van een levenscyclusperspectief. Deze internationale norm stelt geen specifieke criteria voor milieuprestaties en kan in zijn geheel of deels worden gebruikt om milieumanagement stelselmatig te verbeteren. Aanspraak dat voldaan wordt aan deze internationale norm kan alleen worden gemaakt als alle eisen ervan zijn opgenomen in het milieumanagementsysteem van een organisatie en aan al deze eisen, zonder enige uitzondering, wordt voldaan. (NBN, 2015)

Deze norm kan aangekocht worden in het Nederlands, Frans, Duits en Engels op de website van het Nationaal Bureau voor Normalisatie (NBN) en in nog een aantal andere talen via de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO).

ISO 26000 - Richtlijn voor maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties

In september 2010 werd de [ISO 26000](#) gepubliceerd. ISO 26000 helpt organisaties hun maatschappelijke verantwoordelijkheden te bepalen en geeft adviezen over hoe ze deze MVO-activiteiten binnen hun organisatie dienen te implementeren. Deze richtlijn dient enkel als hulpmiddel en is bijgevolg vrijwillig toe te passen.

ISO 26000 biedt richtlijnen op vlak van onder meer principes, concepten, stakeholderengagement en implementatie van MVO. Het wil op die manier een uniform MVO-begrippenkader creëren rond MVO en organisaties een instrument aanbieden om intenties van maatschappelijk verantwoordelijkheid om te zetten in acties, en dit op een systematische en samenhangende manier. (ISO, 2010)

ISO 26000 geeft praktische richtlijnen voor:

1. Het bepalen van de relatie tussen MVO en de kenmerken van de organisatie. Dit zal resulteren in het begrijpen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de eigen organisatie.
2. Het opstellen en implementeren van een MVO-strategie in de gehele organisatie is de volgende stap.
3. Het betrekken van (interne en externe) stakeholders door communicatie over MVO, ter verbetering van de transparantie.
4. Het optimaliseren van het MVO-beleid en het vergroten van de geloofwaardigheid van de organisatie op het gebied van MVO dient verder te gebeuren.

ISO 26000 werd ontwikkeld door de grootste werkgroep die ooit werd samengesteld door de Internationale Organisatie voor Standaardisatie om een standaard te ontwikkelen. In deze werkgroep waren zes grote stakeholdergroepen vertegenwoordigd, afkomstig uit de industriële wereld, vakbonden, overheden, consumentenorganisaties, NGO's en een restcategorie met onderzoekers en dienstverleners. De werkgroep bestond uit 450 deskundigen en 210 waarnemers uit 90 verschillende landen die lid zijn van ISO en 42 organisaties die verbonden zijn met ISO. ISO 26000 noemt zich consistent met relevante declaraties en conventies van de Verenigde Naties (VN) en de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). (MVO Vlaanderen, 2011)

Een van de doelen van ISO 26000 is om organisaties een instrument aan te bieden om intenties van maatschappelijk verantwoordelijkheid om te zetten in acties, en dit op een systematische en samenhangende manier. Het moet

organisaties bijstaan in het leveren van een bijdrage in duurzame ontwikkeling, o.a. door initiatieven te nemen die verder reiken dan wat strikt noodzakelijk is volgens wetten en regels. Het is niet de bedoeling om bestaande initiatieven te vervangen maar eerder om deze bij te staan en het begrip en de opvattingen rond maatschappelijke verantwoordelijkheid algemeen te verspreiden. (MVO Vlaanderen, 2011)

Het gebruik van de ISO 26000-richtlijn kan voor organisaties (incl. ondernemingen) een competitief voordeel opleveren en een bijdrage leveren tot het opbouwen van een positieve reputatie. Organisaties kunnen het gebruik van ISO 26000 communiceren naar alle belanghebbende zoals klanten, werknemers, leden, overheden, media, leveranciers, investeerders, enz. (MVO Vlaanderen, 2011)

Naast duidelijke definities, toelichting rond de principes van maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties en de noodzaak om stakeholders hierbij te betrekken in de eerste hoofdstukken, ligt het zwaartepunt van ISO 26000 bij de "richtlijnen voor kernthema's van maatschappelijke verantwoordelijkheid". Er zijn zeven kernthema's (bestuur van de organisatie, mensenrechten, arbeidspraktijk, milieu, eerlijk zakendoen, consumentenaangelegenheden en betrokkenheid bij en ontwikkeling van de gemeenschap) telkens onderverdeeld in verschillende onderwerpen. In totaal worden 36 onderwerpen behandeld. Bij elk kernthema worden de principes uitgelegd en worden mogelijke overwegingen toegelicht. Bij elk onderwerp worden eerst een beschrijving gegeven om daarna enkele acties en verwachtingen toe te lichten. De richtlijnen voor het integreren van maatschappelijke verantwoordelijkheid in de hele organisatie zijn het onderwerp van het laatste hoofdstuk. Hier worden zeer concrete richtlijnen gegeven van hoe maatschappelijke verantwoordelijkheid zijn intrede kan doen of kan worden verijdend binnen het bedrijf of de organisatie. (MVO Vlaanderen, 2011)

ISO 26000 is een internationale norm en biedt gebruikers een richtlijn. In tegenstelling tot andere ISO-normen is ISO 26000 niet geschikt noch bedoeld voor certificatie doeleinden. (MVO Vlaanderen, 2011)

Het document ISO 26000 kan aangekocht worden in het Nederlands, Frans en Engels op de site van het Nationaal Bureau voor Normalisatie (NBN) en in nog een aantal andere talen via de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO).

Bedrijven die zelf willen testen hoever ze staan op vlak van duurzaamheid of maatschappelijk verantwoord ondernemen, kunnen een MVO-scan doen van MVO Vlaanderen. Deze MVO-scan werd ontwikkeld door MVO Nederland, om bedrijven op een laagdrempelige manier met de verschillende aspecten van ISO 26000 in aanraking te laten komen en hen de mogelijkheden tot verbetering te laten zien. Er is eveneens een MVO-wegwijzer beschikbaar die de ISO 26000-richtlijn leesbaar en bruikbaar maakt voor KMO's. (MVO Vlaanderen, 2011)

SA 8000 - Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

[SA8000](#) is een standaard die gericht is op de arbeidsomstandigheden binnen ondernemingen en/of de productieketen. SA 8000 dekt thema's als dwangarbeid en kinderarbeid, gezondheid en veiligheid op het werk, vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen, discriminatie, disciplinaire praktijken, werktijden, beloning en managementsystemen. Zowel voor de eigen werknemers, partners als leveranciers. Deze certificering kan worden toegepast op elk bedrijf, ongeacht de omvang en waar ook ter wereld.

SA 8000 stelt niet alleen normen voor werkplekken, maar onderschrijft ook internationale overeenkomsten, zoals de conventies van de International Labor Organization, de Universele Verklaring van de Mensenrechten en het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind. (MVO Vlaanderen, 2014)

SA 8000 is ontwikkeld in 1989 door de organisatie Social Accountability International, een niet-gouvernementele multistakeholderorganisatie. De laatste herziening dateert van 2014. De standard is gratis te downloaden op de website van Social Accountability International (SAI).

ISO 20400 - Maatschappelijk verantwoord inkopen - Richtlijn

Bij aankoopbeslissingen let een onderneming nog te vaak enkel op de prijs, kwaliteit en levertijd van een product. Een duurzaam inkoopbeleid via [ISO 20400](#) houdt echter in dat producten ook op sociale en milieuaspecten worden beoordeeld. Het opnemen van ketenverantwoordelijkheid via een duurzaam inkoopbeleid is dan ook een belangrijk onderdeel van MVO. Zeker in internationale context. (MVO Vlaanderen, 2018)

Via een duurzaam inkoopbeleid gebruikt een bedrijf zijn koopkracht en invloed in de relaties met leveranciers en klanten om de maatschappelijke en milieuprestaties van de gehele keten van producten te verbeteren. Een effectieve manier om de duurzaamheid van de keten te waarborgen is om duurzaamheidscriteria te integreren in het selectieproces van mogelijke leveranciers. Deze criteria kunnen betrekking hebben op de onderneming (heeft de leverancier een MVO-verslag of een duidelijk beleid inzake maatschappelijk, ethisch beheer, veiligheid of milieu?) of op de geleverde producten of diensten (bijvoorbeeld productlabels zoals [FSC](#), [Cradle-to-Cradle](#), Belgische Social Label, BREAAAM,). (MVO Vlaanderen, 2018)

Kleine, middelgrote en grote bedrijven hebben er alle baat bij om op een duurzame manier te produceren en aan te kopen. En dat hoeft niet per sé duurder te zijn. Integendeel. Rekening houdende met de levenscyclus van het product, kunnen duurzame aankopen zelfs tot besparingen leiden. Daarnaast kan de onderneming ook via haar communicatie kenbaar maken dat ze op een duurzame manier inkoopt en om zich op die manier te onderscheiden van haar concurrenten. (MVO Vlaanderen, 2018)

In een wereld waarin iedereen met iedereen verbonden is en nieuws zich sneller verspreidt dan het licht, nestelen dergelijke feiten zich in het collectief geheugen. Vrijwel alle Belgische bedrijven kopen direct of indirect producten aan uit het buitenland. En de vijftig snelst groeiende landen zijn allemaal opkomende economieën. Ze zijn belangrijke potentiële handelspartners voor Belgische bedrijven. Zaken doen in deze landen biedt marktkansen voor Belgische ondernemers, maar ook verantwoordelijkheden. Door duurzaam te ondernemen, kunnen bedrijven winst maken en tegelijkertijd een positieve invloed uitoefenen op bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden, corruptie en milieu-issues. (MVO Vlaanderen, 2018)

Productie- en handelsketens worden steeds complexer; vaak gaat de keten terug tot (ver) in het buitenland waar producten of onderdelen worden geproduceerd. De verantwoordelijkheid van Belgische ondernemers is ook grensoverschrijdend. Je moet weten waar grondstoffen vandaan komen, wat er speelt bij toeleveranciers en door wie producten vervaardigd worden.

Arbidsomstandigheden en milieu-issues bij buitenlandse toeleveranciers hebben uiteindelijk ook invloed op de duurzaamheid van een in België gevestigd bedrijf. (MVO Vlaanderen, 2018)

In een wereld die op verschillende vlakken tegen zijn grenzen aanloopt, hebben sectoren en bedrijven het echter nog altijd moeilijk om hun productieketen in kaart te brengen, laat staan hem van begin tot einde op een duurzame leest te schoeien. (MVO Vlaanderen, 2018)

In 2013 is ISO gestart met de ontwikkeling van de nieuwe ISO 20400 voor 'Duurzaam Inkopen'. Dit document biedt richtlijnen aan organisaties, ongeacht hun activiteit of grootte, die duurzaamheid binnen inkoop integreren, zoals beschreven in ISO 26000. Het is bedoeld voor stakeholders die betrokken zijn bij inkoopbesluiten en -processen of er de invloed van ondervinden. (NBN, 2017) De laatste gereviseerde versie van dit document dateert van 2017.

Het document ISO 20400 kan aangekocht worden in het Nederlands, Frans en Engels op de site van het Nationaal Bureau voor Normalisatie (NBN) en in nog een aantal andere talen via de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO).

3.3.2.2 Testnormen

Deze normen omschrijven een procedure om een bepaalde parameter van een product te testen. Zo is zijn de onderstaande normen allemaal normen die een treksterkte bepalen op textiel:

- EN ISO 13934-1:2013 - Textiel - Trekeigenschappen van weefsels - Deel 1: Bepaling van de maximale trekkracht en rek bij de maximale kracht met gebruik van de stripmethode
- EN ISO 1421-1:2016 - Met rubber of kunststof beklede weefsels - Bepaling van treksterkte en verlenging bij breuk - strip methode (methode 1)
- EN ISO 1421-1:2016 - Met rubber of kunststof beklede weefsels - Bepaling van treksterkte – de Grab methode (geen verlenging gemeten - method 2)
- ASTM D5035 – 11:2019 - Standard Test Method for Breaking Force and Elongation of Textile Fabrics (Strip Method)
- EN-ISO 13934-2:2014 - Textiel - Trekeigenschappen van weefsels - Deel 2: Bepaling van de maximale trekkracht met gebruik van de grab methode (2008) Treksterkte - grab
- NF G07 120 (1973) Treksterkte - grab (niet meer geldig 20/06/1999 vervangen door EN ISO 13934-2 April 2014)

De keuze van de norm hangt af waarom men de treksterkte uitvoert. Is dit om een bepaald probleem op te lossen of ter controle binnen het kader van een productnorm kan u doen besluiten of dwingen om een andere norm te kiezen. Over het algemeen mag men de resultaten van 2 verschillende normen niet vergelijken aangezien de parameters verschillend kunnen zijn. Er zijn hier enkele uitzonderingen op.

Binnen eenzelfde testnorm zijn er soms verschillende opties. Het is belangrijk om deze opties weer te geven bij het stellen van een limiet in een eisenbundel. Zo zal men wanneer men de kleurresistentie tegen wassen test volgens ISO 105 C06 moeten opgeven welke wasvoorschriften men wenst te controleren, of dit huishoudelijk wassen is of industrieel en in combinatie met welke vezels men de test uitgevoerd wil zien om het uitbloeden van de kleurstof op ander textiel na te gaan (mono of multifibre). Vergewist u steeds van deze parameters om er zeker van te zijn dat u appels niet met peren gaat vergelijken. Anders zou u de verkeerde conclusie kunnen trekken.

Zo is het een groot verschil wanneer men de abrasie test van een stof volgens "EN ISO 12947-1 - Textiel - Bepaling van de slijtweerstand van weefsels door de Martindale methode - Deel 1: Martindale beproevingsapparatuur voor slijtweerstand" test met een gewicht van 9kPa of 12 kPa. Het zwaardere gewicht zal de stof sneller beschadigen waardoor u voor dezelfde stof een lager resultaat uitkomt.

Deze informatie kan u opvragen bij testlabo's, consultants of leveranciers. Zij kennen over het algemeen de testnormen voldoende om u te adviseren. Het is niet nodig de testnorm hiervoor aan te kopen.

LET OP! - In deze testnormen staat over het algemeen geen eisen. U moet zelf limieten opgeven wanneer u bijvoorbeeld een bepaald kwaliteitsniveau wilt eisen (zie technische eisen en kwaliteit)

3.3.2.3 Productnormen

Zij omschrijven de eisen waaraan een product moet voldoen. Onder deze normen vinden we heel wat veiligheidsnormen en normen voor persoonlijke beschermmiddelen (PBM's) die ook geharmoniseerd zijn (zie ook pag 16).

Bekende normen zijn

- EN 471:2003+A1:2008 - Waarschuwingskleding met hoge zichtbaarheid voor professioneel gebruik - Beproevingmethoden en eisen
- EN 343:2019 - Beschermende kleding - Bescherming tegen regen en de STANDARD 100 by OEKO-TEX®.

Deze normen bevatten naast een eisenbundel rond design, kwaliteitslimieten, labelingsvereisten en communicatievereisten ook testmethoden en verwijzingen naar testmethoden. Bepaalde eisen zijn verplicht, anderen zijn optioneel. Men moet de norm dus kennen om het op een juiste manier te gebruiken. Het is dan ook aan te raden om de norm aan te schaffen wanneer men eisen wil stellen aan de norm. Normen die gelinkt zijn aan een label zoals de STANDARD 100 by OEKO-TEX® zullen hun eisenbundel transparant maken. De standaard is in dit geval publiek toegankelijk wat een van de vereisten is van een goed label (zie certificaten en labels)

Productnormen veranderen soms parameters van uitvoeren van een testnorm. Het is belangrijk dit in het oog te houden bij het stellen van eisen. Zie 1.1.2 kwaliteit

3.3.2.4 Fundamentele normen (conventie)

Geeft een overzicht van terminologie of legt afspraken vast rond en bepaald thema. In deze normen is opgenomen wat een bepaalde term/symbool betekent. Wordt vaak gebruikt in een reeks van normen rond een thema (bv maatvoering) om duidelijkheid te scheppen rond de terminologie zodat hierover geen discussie kan ontstaan. De meeste normen bevatten een hoofdstuk dat dit integreert in de norm zelf (het hoofdstuk definities). "EN 13402-1 Maataanduiding van kleding - Deel 1: Termen, definities en methode voor het bepalen van lichaamsafmetingen" en "EN ISO 7010:2012 Norm voor veiligheidspictogrammen" zijn 2 voorbeelden van een dergelijke norm.

4 Eigen eisen die men kan opnemen in een lastenboek

Er zijn verschillende eisen die men kan stellen aan textielproducten om circulariteitsprincipes in te bouwen.

4.1 Technische vereisten

Dit is een opsomming van eisen waaraan je product moet voldoen. Omvat technisch specificaties zoals opbouw, samenstelling van de vezels, kleur... Velen hebben de gewoonte om de technische fiche over te nemen van hun leverancier of van het product dat men al aankocht in een vorige aanbesteding. Ze nemen daarmee alle specificaties over van 1 type product en definiëren b.v. gewicht weefsel, exacte samenstelling, garentypes, weefselbenamingen, constructie, ...

Met het oog op circulariteit en end of life toepassingen is dit geen goed idee. Het werkt beperkend en verhindert innovatie. Men laat beter de keuze vrij zodat men aan productinnovatie kan doen:

- kwaliteit verbeteren
- duurzamere vezels inzetten
- design voor recycling toepassen
- kiezen voor een bepaald % gerecycleerd materiaal
- ...

Parameters die men wel kan opgeven zijn de kleuren en huisstijl. Echter zou het kunnen dat men op die manier kleurstoffen dient te gebruiken die niet milieuvriendelijk zijn en (in de toekomst) voor problemen kunnen zorgen wanneer men de materialen gaat recyclen. Zo zouden bepaalde kleurstoffen het chemisch recyclen van katoen kunnen verhinderen. Denk hierover na en bespreek dit met de organisatie die uw artikelen bij end of life gaat verwerken.

Speciale vermelding! – vaak worden [Pantone](#)-kleuren meegegeven. Het is niet altijd mogelijk exact dezelfde kleur te bekomen doordat het textiel een andere lichtreflectie geeft dan b.v. papier. Ook tussen verschillende textielstructuren en -onderdelen in een artikel kan kleurverschil optreden. Hou hier rekening mee en vraag een goedkeuring vooraf om discussies te vermijden. Foutieve producties kunnen leiden tot materiaal- en economisch verlies.

Het is beter via normen een kwaliteitsniveau in te stellen in overleg met verschillende leveranciers en consultants. Er bestaan productnormen die u al dan niet verplicht dient op te nemen. Maak van deze normen gebruik.

Onderstaande PBM-normen zijn van toepassing op kleding:

- EN ISO 13688 - Beschermende kleding - Algemene eisen
Stelt algemene eisen betreffende ergonomie, maatvoering, labelling, enz. Vele andere PBM-normen ivm kleding zullen naar deze norm verwijzen.
- EN 343 - Beschermende kleding - Bescherming tegen regen
Stelt eisen aan regenkleding voor verschillende klassen.
- EN 471 - Waarschuwingskleding met hoge zichtbaarheid voor professioneel gebruik - Beproevingsmethoden en eisen
- EN 13034 Beschermende kleding tegen vloeibare chemicaliën - Prestatie-eisen voor beschermende kleding tegen chemicaliën die beperkte bescherming tegen vloeibare chemicaliën biedt (Type 6 en Type PB uitrusting).

Deze norm wordt gebruikt wanneer de risico's op contact met schadelijke chemicaliën beperkt zijn maar toch aanwezig. De beperkte risico's zijn b.v. lichte sprays, aerosols met een lage druk, kleine spatten, ... Wanneer het risico op contact hoger is mag deze norm niet gebruikt worden.

- EN 342 - Beschermende kleding - Pakken en kledingstukken voor bescherming tegen koude
Kleding die aan deze norm voldoet zou bescherming moeten bieden aan temperaturen vanaf -5°C, het label informeert u over de waarden van de verschillende parameters die van invloed zijn op het beschermend niveau. Er zit in de standaard een informatieve tabel die aangeeft wanneer men welke resultaat moet halen afhankelijk van de condities waarbij de kleding gebruikt wordt.
- EN 14058 - Beschermende kleding - Kledingstukken voor bescherming tegen een koele omgeving
Deze standaard werkt met verschillende klasse. Afhankelijk van het gebruik kan u een van de klasse eisen. Kleding, die aan deze norm voldoet, biedt bescherming boven de -5°C.
- EN ISO 11612 - Beschermende kleding - Kleding voor bescherming tegen hitte en vlammen - Minimale prestatie-eisen
Dit is een algemene norm voor bescherming tegen hitte en vlammen met beperkte risico's. De norm werkt met verschillende klassen voor verschillende parameters.
- EN ISO 11611 - Beschermende kleding voor gebruik bij lassen en verwante processen
Deze norm werkt met verschillende klasse afhankelijk van het niveau van gevaar op blootstelling aan lasspatten.

Onderstaande PBM-normen zijn van toepassing op handschoenen:

- EN 450 - Beschermende handschoenen - Algemene eisen en beproevingsmethoden
Dit is de tegenhanger van de EN ISO 13688 algemene eisen voor beschermende kleding
- EN 407 - Beschermende handschoenen tegen thermische gevaren (hitte en/of vuur)
- EN 12477 - Beschermende handschoenen voor lassers
- EN 511 - Beschermende handschoenen tegen koude

Belangrijk! – Vraag na bij uw preventieadviseur welke standaard u moet eisen. Indien u niet beschikt over een preventieadviseur neem dan een onafhankelijk expert onder de arm of vraag raad bij de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk. Wanneer u toch zelf aan de slag wilt met deze normen

bekijk aandachtig de scope (het toepassingsgebied) van deze normen. De scope is publiektoegankelijk, daarvoor hoeft men de norm niet aan te kopen. Wanneer de norm van toepassing is op hetgeen u wenst, koop de norm dan aan om hem correct toe te passen in uw lastenboek. Wanneer u twijfelt vraagt u dit het beste na bij een expert.

4.2 Kwaliteitsniveau

Een recente studie van de Europese commissie "[Support Report Mapping Sustainable Fashion Opportunities for SME's](#)" wijst erop dat kwaliteitsverbetering en levensduurverlening de beste methodes zijn om de textielindustrie te verduurzamen. Het rapport meldt het volgende:

"Extending clothing lifetimes: Longer active life is now considered the most effective way of improving the sustainability of clothing (WRAP, 2017) when also accompanied by a reduction in purchase of new items."

Dit staft nog maar eens dat de TCO (total cost of ownership) belangrijker is dan de aankoopprijs van het textielartikel of de service als het gaat om circulair aankopen. Het is moeilijk om te zeggen dat een artikel i.p.v. 1 jaar tot meer dan 2 jaar in gebruik moet zijn. Er zijn zeer veel verschillende parameters die invloed hebben op het einde leven van een textielartikel.

Men kan wel gebruik maken van testnormen (zie ook pag 21), gecombineerd met een minimumvereisten. Deze combinatie garandeert u een bepaalde kwaliteit.

De monitoring van het gebruik van een textielproduct tot aan het einde leven stelt u in staat om uw minimumspecificaties indien nodig aan te passen in overleg met uw leverancier (zie verbeteringtrajet). Het is dus belangrijk te weten wanneer en waarom de gebruiker een stuk textiel afdankt. Alleen dan kan men de parameters verbeteren voor toekomstige aankopen.

Welke minimumspecificaties u moet instellen is niet altijd even eenvoudig. De correlatie met de realiteit is soms niet eenduidig. Zo weet men b.v. niet welk resultaat van de test volgens EN ISO 105 B02 kleurrestantie tegen licht, 6 maanden werkelijk in de zon garandeert zonder verkleuring. Men heeft wel ervaring met de niveaus waardoor men een startniveau kan adviseren. Ga hiervoor ten rade bij consultants en uw potentiële leveranciers.

Pas op met PBM-productnormen (zie pag. 22) die men gebruikt om producten te certificeren volgens het CE-markeringssysteem. Het is niet omdat een stuk textiel voldoet aan een bepaalde PBM-productnorm dat het textiel lang zal meegaan. De PBM-normen zijn zo opgesteld dat deze minimumniveaus bevat waarbij het textiel een beschermende functie heeft. Eens het textiel zijn beschermende functie heeft volbracht, kan het zijn dat het textiel beschadigd en niet meer bruikbaar is doordat het zijn beschermende functie verloren heeft.

Voorbeeld:

Er is een gat in een PBM-broek ontstaan door lasspatten. Men kan door betere kwaliteitsparameters of eisen dit voorkomen. In het geval van de lasspatten zal een inherent brandvertragende vezel minder problemen veroorzaken dan katoen met een brandvertragende finishing. Spreek hierover met uw leverancier en consultant.

Wanneer men een kwaliteitsniveau wil laten controleren om b.v. een puntensysteem uit te werken, kies dan voor de controle-instantie met een geaccrediteerd labo.

Opgepast! De vezelkeuze is een van de parameters die de kwaliteit van een product en dus ook de levensduur bepaalt.

4.3 Eis op informatie

Zaken die je niet gaat bepalen maar wel wil weten met het oog op conformiteit, dient men in het bestek op te nemen. Dit gaat verder dan kwaliteitsniveaus. Zo wil men misschien weten welke componenten men in een textielartikel heeft gebruikt, wie de verantwoordelijke is voor de productie van een bepaald artikel, hoe men een textielartikel moet demonteren, wat de mogelijk end of life toepassingen zijn, welke chemicaliën er gebruikt zijn, wat de optimale onderhoudsmethode is met het oog op een lange levensduur, of er reparatiemogelijkheden zijn, enz. Laat het niet aan wetgeving over om u te informeren omdat deze soms te beperkt is. B.v. de verordening inzake de markering van de textielsamenstelling 1007/2011 verplicht om de samenstelling mee te delen aan de consument, maar laat veel zaken buiten beschouwing of verbiedt het vermelden van deze componenten. Eis deze informatie toch op **zie end of life toepassing en materiaalkeuzen**.

Men heeft door de wet betreffende oneerlijke handelspraktijken recht op eerlijke informatie (zie ook pag. 11) Verwijs hiernaar wanneer u eisen formuleert.

4.4 Randvoorwaarden

Er zijn heel wat randvoorwaarden die men zal eisen in een aanbesteding of lastenboek. Zo zal men eisen stellen de verpakking van de artikelen, materialen die men gebruikt, methode van transport, gebruiksaanwijzing die moet toegevoegd worden, matentabellen en standaardafmetingen die men toegepast wil zien, stockniveaus die een leverancier moet ter beschikking houden, end of live toepassing, ...

Naar mate er meer wetgeving komt en circulariteit verder intrede doet, zullen deze parameters belangrijker worden en beter uitgewerkt zijn. Hou er ook rekening mee dat deze parameters van invloed kunnen zijn op wat u aankoopt. Denk na over welke randvoorwaarden voor u belangrijk zijn en neem ze mee op in uw lastenboek.

5 Circulariteit & Duurzaamheid inbouwen

Men kan eisen stellen voor zaken die duidelijk controleerbaar zijn. Voor andere zaken is het misschien beter te werken met een verbeteringstraject of te kijken wat er op de markt beschikbaar is en een eigen oordeel te vellen.

Het is belangrijk te weten waar uw prioriteiten liggen wanneer u circulair gaat aankopen. Circulair textiel staat, ondanks de stroomversnelling het laatste jaren, nog in zijn kinderschoenen. U heeft als aankoper een belangrijke functie in het sturen van "het meer circulair maken" van de textielketen. Door het inbouwen van circulariteit in uw lastenboek of aanbesteding motiveert u de textielketen te verduurzamen en dwingt u ze circulair te worden. Hierbij is het belangrijk te weten dat u tegenstrijdigheden zult tegenkomen. Als u meer natuurlijke materialen wil, zal u moeten inboeten in de CO₂ impact van het onderhoud doordat u meer water zult verbruiken door het bannen van kunststof vezels en misschien de levensduur van het textiel zult verminderen. Dit zijn keuzes die u zult moeten maken. Bepaal daarom waarop u wenst in te zetten. Gebruik hiervoor de tool circulair aankopen, ontwikkeld binnen het kader van de Green Deal Circulair Aankopen ([link naar de tool](#)) om uw strategie te bepalen en vraag hierbij hulp aan potentiële leveranciers en consultants om u te ondersteunen wanneer nodig.

De keten moet betrokken zijn wanneer u eisen formuleert. Zo zijn de wasserij en afvalverwerker even belangrijk als de producten van het textiel zelf. Als u circulair wil aankopen zal u de volledige keten moeten betrekken bij uw aankoopproces. Hou er rekening mee dat dit voor uw eigen organisatie belastend zal zijn. U zult dus ook eisen moeten stellen aan interne stakeholders. Zonder dit te doen kunt u niet circulair aankopen.

U kan b.v. afstappen van gepersonaliseerde kleding. Niet gepersonaliseerde kleding zorgt automatisch voor lagere stockniveaus en vermijdt ook misbruiken (privéaankopen via een puntensysteem) en vroegtijdige afdanking. Zorg ervoor dat men voldoende textiel ter beschikking heeft maar wees kritisch over de hoeveelheid men werkelijk nodig heeft per persoon. Monitor daarom ook het end of life textiel om te vermijden dat men textiel te vroeg afdankt. Een wasserij kan voor u deze taak verzorgen. Vraag ernaar in uw lastenboek als u het nuttig acht.

5.1 Certificaten en labels

Buiten de wettelijke CE-markering en wetgeving waaraan textiel moet voldoen zijn er tal van certificatie processen en labels mogelijk waaraan textielproducten kunnen beantwoorden. Een certificaat is een toelating om een bepaalde claim en dus label te mogen dragen. Ze houden nauw verband met elkaar. Doch niet ieder certificaat houdt in dat men een label draagt. Een label is een herkenbaar symbool dat communiceert over de eigenschappen van een product of organisatie of waaraan het product of de organisatie voldoet.

5.1.1 Doel van een label of certificaat

Ze helpen de consumenten bij de beslissing over een aankoop. Ze zijn een eenvoudig communicatiemiddel dat vertrouwen moet scheppen in een product. Daarnaast worden ze gebruikt om zich te onderscheiden van de concurrentie. Labels willen de markt in een bepaalde richting beïnvloeden en kunnen hierdoor

van grote invloed zijn. Zeer vaak worden ze in overheidsopdrachten gebruikt om een deel van de eisen te bundelen en de zekerheid te hebben dat men aan deze eisen voldoet.

5.1.2 Soorten labels en certificaten

De onderwerpen die men kan certificeren gaan van milieucclaims, verantwoord geproduceerd tot diervriendelijke vezelwinning. De labels kunnen zeer algemeen, of ook zeer specifiek zijn. Een andere onderverdeling is het certificeren van een bedrijf of van een artikel. Bepaal aan de hand van uw strategie welk label de beste match heeft met uw doelstellingen.

Men kan labels in volgende categorieën onderverdelen:

5.1.2.1 *Product/dienst gebonden vs. onderneming gebonden*

Volgens beheerder

- onderneming zelf
- ngo's
- overheid
- samenwerkingsverbanden

Volgens thematiek

- milieu,
- sociaal,
- veiligheid,
- duurzame ontwikkeling

Volgens reikwijdte

- één of meerdere aspecten van de thematiek
- het product zelf
- de volledige productieketen
- de complete levenscyclus

Volgens de normering

- ISO 14020 milieuproductlabels
- ISO 9001 kwaliteitsmanagement
- ...

Volgens controle op de naleving van de criteria

- Controle door derde onafhankelijke partij
- zelfcontrole
- stakeholderbetrokkenheid bij controle
- geen controle

Het categoriseren kan u meer focus geven wanneer u met labels uw strategie wil afdekken.

De geloofwaardigheid van een label hangt sterk af van het niveau van de onafhankelijkheid en de controles die uitgeoefend worden. Hieronder vindt u een overzicht van het niveau van betrouwbaarheid gaande van zeer betrouwbaar tot minder betrouwbaar:

Officiële labels

Zij worden beheerd door de overheid en controle gebeurt door de overheid of door externe, onafhankelijke en (doorgaans) geaccrediteerde organisaties. De Europese Ecoflower en het Organic label zijn hiervan een voorbeeld.

Private, collectieve labels

Deze labels beheerd door industriële sector, beroepsvereniging of onafhankelijke vereniging (bvb NGO). Ze worden gecontroleerd door onafhankelijke, (doorgaans) geaccrediteerde organisaties. Voorbeelden hiervan zijn de Standaard 100 by Oekotex®, GOTS label, Bluesign, ...

Private, individuele, gecontroleerde labels

Deze labels zijn in het leven geroepen door een fabrikant of een distributeur. Ze worden enkel door deze fabrikant of distributeur gebruikt maar wel door een externe partij gecontroleerd die een onafhankelijk, (doorgaans) geaccrediteerde is.

Private, individuele, niet-gecontroleerde labels

Deze zijn in het leven geroepen door een fabrikant of een distributeur en blijven zijn exclusieve verantwoordelijkheid van deze fabrikant of distributeur en er is geen externe en onafhankelijke controle. Voorbeelden hiervan zijn We Love Bio coton van C&A, ...

5.1.3 Waaraan moet een goed label voldoen ?

Er zijn een aantal parameters waar u het beste rekening mee houdt bij uw keuze voor een bepaald label.

- Relevantie: de problematiek die de labels behandelen moet relevant zijn voor de consumenten/ bedrijven
- Duidelijkheid: de consumenten moeten begrijpen waarover het gaat. Wanneer de consument het niet begrijpt vervalt de eigenschap dat een label snel communiceert over een bepaald aspect van een product of dienst en schiet het label voorbij aan zijn doel.
- Toegankelijkheid: zowel voor bedrijven als voor consumenten moet het label toegankelijk zijn. Wanneer het niet toegankelijk is voor een stakeholder is het moeilijk een draagvlak te creëren.
- Financiële haalbaarheid: het label moet betaalbaar zijn voor zowel voor bedrijven als voor consumenten. Wanneer een product of service onbetaalbaar wordt zal de reikwijdte van het label zeer beperkt worden waardoor het geen invloed zal hebben op de problematiek die het beïnvloed.
- Invloed/effect: hebben ze een positieve invloed op de problematiek? De positieve invloed is de grote meerwaarde van een label. Het is op deze manier dat labels de markt positief beïnvloeden.
- Betrouwbaarheid: consumenten, bedrijven en begunstigden moeten er vertrouwen in hebben. Een onbetrouwbaar label heeft geen nut.
- Strenger dan de wetgeving: de reeks criteria moeten strenger zijn dan de geldende wetgeving en die moet controleerbaar zijn. Wanneer ze niet strenger is dan de geldende wetgeving heeft het label geen nut aangezien men steeds moet voldoen aan de wetgeving. Als de criteria niet controleerbaar zijn kan de objectiviteit in het gedrang komen waardoor ook het label waardeloos wordt.

- Relevantie: de problematiek die de labels behandelen moet relevant zijn voor de consumenten/ bedrijven. Zonder relevantie is het label niks waard.
- Onafhankelijke controleorganisatie: die erkend (geaccrediteerd) is om die specifieke controles uit te voeren. Hoe onafhankelijker de controleorganisatie en de controle gebeurt, des te betrouwbaar is het label. Dit betekent dat Officiële controleorganisaties deze organisaties controleren op de uitvoering van controles. Voor België gebeurt dit door BELAC.
- Transparant beheer: Alle informatie over onder meer de criteria moet openbaar zijn en kan op een eenvoudige manier opgevraagd worden. Dit draagt in grote mate bij tot de betrouwbaarheid van het label. Labels met vage criteria en/of niet gepubliceerde criteria zullen als dubieus en onbetrouwbaar bestempeld worden.
- Objectieve criteria: De ontwikkeld moet in samenspraak met alle stakeholders (b.v. producenten en/of sectororganisaties, consumentenorganisaties, vakbonden en NGO's) gebeuren. Wanneer niet iedere stakeholder betrokken is bij het proces bestaat de kans dat men de objectiviteit verliest en het draagvlak verkleint.

5.1.4 Pro's en contra's van labels

Labels zijn gemakkelijk te gebruiken omdat ze een kant-en-klare oplossing bieden om eisen te formuleren en te controleren. Goede labels zorgen er ook voor dat men beantwoordt aan de relevante wetgeving.

Echter is een label niet altijd sluitend. Productiefouten of oneerlijke praktijken kunnen soms niet 100% uitgesloten worden. Het is daarom belangrijk te weten hoe een label certificeert en zijn controles uitvoert. Daarnaast bestaat er een wildgroei aan labels en kosten labels geld door de certificatieprocedure en externe controles op de naleving van de voorwaarden om het label te mogen gebruiken. Volgens de website

<http://www.ecolabelindex.com/ecolabels/?st=category,textiles> bestaan er 107 Ecolabels die van toepassing zijn op textiel. Het heeft geen zin om deze allemaal te eisen. Wees daarom selectief in uw keuze en laat alternatieve labels toe zolang ze even betrouwbaar zijn en dezelfde parameters hebben. Maak uw keuze op basis van uw strategie.

Pas op dat u startups met innovatieve initiatieven niet hindert om deel te nemen. Sta daarom toe dat ondernemingen zich pas na gunning mogen certificeren. Volg wel op of dit dan ook daadwerkelijk gebeurt en werk met boeteclausules om niet naleving te verhinderen. Zie ook "Eisen" op pag 4.

5.1.5 Vaak gebruikte labels in de textielsector

U vindt per label het logo, de parameters en de omschrijving van de werkwijze van certificering. Let op met de parameters. Bij sommige labels zijn bepaalde parameters ondergeschikt, terwijl diezelfde parameters bij andere labels zeer zwaar doorwegen. De parameters kunnen onderverdeeld worden in milieucriteria en sociale criteria.

Milieucriteria (SDG 7, 11, 12, 13, 14 en 15)

- Afvalwater
- Luchtverontreiniging
- Energieverbruik
- Verantwoord materiaalgebruik
 - Kwaliteit – Fit for use
 - Recycling
 - Duurzame oorsprong
 - Chemicaliëngebruik

Sociale criteria (SDG 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 16, 17)

- Werkomstandigheden
- Consumentenveiligheid
- Diervriendelijk

5.1.5.1 Oekotex standaard 100

Milieu criteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	NEE	Werkomstandigheden	NEE
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	NEE	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	NEE		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	NEE		
Chemicaliën gebruik	JA/NEE		

De [Standaard 100 by Oekotex®](#) is een label dat garandeert dat textielproducten geen chemicaliën bevatten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van de mens. Men neemt niet alleen chemicaliën in overweging waarvan men tijdelijk of blijvend gezondheidsproblemen kan krijgen maar eveneens chemicaliën waarvan men allergische reacties kan krijgen. Het gaat dus voornamelijk over chemicaliën die vrijkomen uit het textiel of vanuit het textiel een schadelijk effect kunnen hebben op de mens. Wanneer een artikel voldoet aan de eisen van de Standaard 100 by Oekotex, voldoet men tevens aan de REACH regelgeving van de Europese Unie. Het label anticipeert op evoluties in deze wetgeving en zal al eerder een ban leggen op schadelijke chemicaliën wanneer deze in de toekomst verboden zullen worden. Hierdoor is de kans groter dat afgedankt textiel in de toekomst terug ingezet kan worden als textiel. Ook de bio-origine wordt meegenomen door het label. Men eist dan om aanvullend het GOTS-certificaat te hebben wanneer men claimt dat er biokatoen aanwezig is. Het label is toepasbaar op alle textielartikelen en de procedure omvat een zelfdeclaratie, audit, testprocedure en marktcontroles.

Het label heeft geen sociale voorwaarden (cfr. ILO) of andere circulaire thema's zoals milieuvriendelijke productie, recycled content of kwaliteit.

Men kan via een [Buying Guide op de website](#) opzoeken wie een dergelijk certificaat heeft voor een bepaald product. Daarnaast vindt men ook de eisenbundel waaraan men moet voldoen om het label te mogen dragen op de website.

5.1.5.2 Detox by Oekotex

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	NEE
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	NEE	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	NEE		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	NEE		
Chemicaliën gebruik	JA		

Wanneer textiel voldoet aan [Detox by Oekotex®](#) wordt bovenop de aspecten van de standaard 100 by Oekotex wel het milieuaspect betreffende chemicaliëngebruik meegenomen. De chemicaliën die Greenpeace wil verbannen uit de textielproductie en het textiel zelf worden hier meegenomen en mogen niet gebruikt noch aanwezig zijn in het textiel dat gecertificeerd is volgens deze norm. Er zijn ook eisen gesteld voor het afvalwater. Wanneer men dit label eist zal de impact van het textiel dat u aankoopt op het milieu verkleinen. Daarnaast is de kans veel groter dat u op langere termijn het textiel opnieuw kan inzetten in eenzelfde toepassing zonder dat dit verhinderd wordt door de REACH-regelgeving. Het label is toepasbaar op alle textielartikelen en de procedure omvat een zelfdeclaratie, audit, testprocedure en marktcontroles. Net zoals voor de standaard 100 by Oekotex kan men via een buyerstool op de website opzoeken wie een dergelijk certificaat heeft voor een bepaald product. Daarnaast vindt men ook de eisenbundel waaraan men moet voldoen om het label te mogen dragen op de website.

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	JA
Luchtverontreiniging	JA	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	JA	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	NEE*		
Recycling	JA		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	JA		

Het is een norm en certificaat dat een textielproductieproces certificeert. Textiel geproduceerd in een productieproces dat voldoet aan deze norm en certificatie is Duurzamer dan textiel dat in een niet gecertificeerd productieproces. Alle aspecten van duurzaamheid, de Global Sustainable Developmentgoals (SDG's) van de UN, worden meegenomen in de norm waaronder dus ook circulariteit. De norm heeft 5 grote pijlers waaronder men deze duurzaamheidsdoelstellingen heeft meegenomen. Er zijn minimumeisen waaraan men moet voldoen voor aler men een certificaat kan bekomen. Vanaf dit minimumniveau heeft men 3 categorieën waarbinnen men kan vallen voor de 5 pijlers. Zodoende kan men zien waaraan men dient te werken. Er wordt dan ook verwacht dat men zich systematisch zal verbeteren. Het eisen van dit certificaat zal dus niet alleen ervoor zorgen dat uw circulaire eisen meegenomen worden maar tevens dat u een positief effect creëert op alle aspecten van de GSD's van de UN.

*Men eist voor kwaliteit enkel een gedegen kwaliteitssysteem zoals bv ISO 9001. Men stelt geen limieten voorop waaraan men moet voldoen. Het is dus aan de klant om dit kwaliteitsniveau te eisen.

Net zoals voor de Standaard 100 by Oekotex en de Detox by Oekotex kan men via een buyerstool op de website opzoeken wie een dergelijk certificaat heeft voor een bepaald product. Daarnaast vind men ook de eisenbundel waaraan men moet voldoen om het label te mogen dragen op de website.

5.1.5.4 Blue Sign

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	JA/NEE*
Luchtverontreiniging	JA	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	JA	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	NEE		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	NEE		
Chemicaliën gebruik	JA		

Net zoals Oekotex wil dit label voornamelijk gezondheidsrisico's afdekken op productniveau. Echter worden ook andere criteria meegenomen. Het is toepasbaar op alle textielartikelen. Label beperkt de input van chemicaliën. Enkel goedgekeurde chemicaliën mogen gebruikt worden. Men beoordeelt dus of chemicaliën schadelijke effecten kunnen veroorzaken. Oekotex werkt eerder met proeven die aantonen dat het textiel geen schadelijke chemicaliën bevat. Het label werkt met een zelfdeclaratie en een audit waarbij men advies verstrekt. Men eist ook een verbeteringstraject. Er zijn 2 niveaus die men kan behalen: Blue: Alle materialen en chemicaliën voldoen aan de Bluesign criteria. Grey: De materialen en chemicaliën voldoen gedeeltelijk aan de criteria. Voor onderdelen die niet voldoen geldt het "Best Available Technology" principe. Men moet er dus de best praktijk op nahouden. Het label stelt duidelijke criteria die publiek toegankelijk zijn op de website.

5.1.5.5 *Blauwe engel*

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	NEE
Luchtverontreiniging	JA	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	JA	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	JA		
Recycling	JA		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	JA		

Het label dekt af dat het product milieuvriendelijk, circulaire en geen schadelijke producten bevat. Het is enkel van toepassing op Interieurstoffen (bv matrastijk, zetelstof, tapijt) en werkt met een zelfdeclaratie die geëvalueerd wordt.

Aangezien het label vele aspecten van duurzaamheid covert lijkt het interessant hiervan gebruik te maken. Echter is het ontbreken van een audit of andere controles een minpunt en weegt dit op de betrouwbaarheid.

5.1.5.6 EU ecolabel

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	JA
Luchtverontreiniging	JA	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	JA	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	JA		
Recycling	JA		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	JA		

Dit label op neemt de duurzaam van een product in alle aspecten in overweging, dus ook het circulaire gehalte. Per type product, textiel en schoenen, zijn er criteria uitgewerkt. Het is een van de weinige labels die ook een kwaliteitsniveau heeft ingebouwd. De criteria zijn vastgelegd in Europese wetgeving. De certificering gebeurt door een onafhankelijk geaccrediteerde instelling. Zij beoordelen de zelfdeclaratie en zullen een audit uitvoeren.

Product niveau - textiel en schoenen

Zelfverklaring, testen en audit

5.1.5.7 Organic EU

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	NEE	Werkomstandigheden	JA
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	NEE
Energie verbruik	NEE	Diervriendelijk	JA
Kwaliteit	NEE		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	JA/NEE		

De organisch (bio) oorsprong wordt afgedekt door dit label.

Men kan enkel de vezel certificeren. Van zodra men de vezels verwerkt worden er geen criteria meer opgelegd. Het label spreekt dus enkel op de katoen of wolproductie op zich. Het chemicaliëngebruik wordt vanaf aankomst in de spinnerij niet meer gecontroleerd. Men is dus beter het GOTS label te gebruiken wanneer men belang hecht aan de biologische teelt van de vermelde samenstelling.

Na een zelfdeclaratie wordt men door een overheidsinstelling of een onafhankelijk instituut gecontroleerd tijdens een Audit.

5.1.5.8 GOTS

Using 95 – 100%
organic fibres:

Using 70 – 94%
organic fibres:

Milieuriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	JA*
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	JA
Energie verbruik	JA	Diervriendelijk	JA**
Kwaliteit	JA		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	JA		

Naast het afdekken van de bio oorsprong van de vezelproductie worden er ook eisen gesteld aan andere duurzaamheidsaspecten. Het label heeft 2 niveaus waarbij het eerste niveau 70% biokatoen garandeert en het 2de hogere niveau 95% garandeert.

De certificatieprocedure omvat een zelfdeclaratie, testen op het product wanneer men niet met de goedgekeurde chemicaliën werkt en een Audit

* De werkomstandigheden worden niet in overweging genomen bij de vezelproductie aangezien men daar zelf niet gaat auditen. Bepaalde wetgeving zal dit echter wel meenemen waardoor dit soms toch in overweging genomen wordt.

** Het diervriendelijk aspect wordt voor wolvezel afgedekt door de Organic regulation van de EU. Wanneer de vezels volgens een andere standaard zijn gecertificeerd is dit mogelijks niet meegenomen.

5.1.5.9 Better cotton initiative

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	JA	Werkomstandigheden	JA
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	NEE
Energie verbruik	NEE	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	JA		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	JA		

Het label claimt dat katoen beter geproduceerd is en men werkt via een audit en verbetering systeem. Een groot verschil met de andere organic declaraties is dat men voor dit label wel genetisch gemanipuleerde gewassen toestaat. Het probleem met dit label is dat de criteria niet duidelijk zijn en men ze moeilijk terugvindt. Het lijkt erop dat men de katoenproducent begeleidt maar dat dit nogal vrijblijvend is waardoor we ons vragen kunnen stellen bij de waarde van het manen. Enkel de katoenproductie wordt in overweging genomen.

5.1.5.10 Fair Wear Foundation

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	NEE	Werkomstandigheden	JA
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	NEE
Energie verbruik	NEE	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	NEE		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	NEE		
Chemicaliën gebruik	NEE		

Het Fairwear label is gebaseerd op de sociale ILO standaard. Men werkt via een audit en vraagt verbeteringen door te voeren aan het personeelsbeleid. Men gaat enkel auditen in Bangladesh, Bulgarië, China, India, Indonesië, Noord-Macedonië, Myanmar, Roemenië, Tunesië, Turkije en Vietnam waardoor producenten in alle andere landen meteen uit de boot vallen. Men voldoet dus niet aan de criteria van toegankelijkheid als label. Daarnaast is de beschikbare informatie beperkt en zijn de criteria vaag omschreven. Men verwijst wel naar ILO delen waardoor het iets tastbaarder wordt als men deze criteria erbij neemt. Het is het af te raden dit label in openbare aanbestedingen of lastenboeken te eisen. Een goed alternatief is BSCI, dat wereldwijd gecertificeerd kan worden.

5.1.5.11 BSCI

Milieucriteria	Eisen	Sociale criteria	Eisen
Afvalwater	NEE	Werkomstandigheden	JA
Luchtverontreiniging	NEE	Consumentenveiligheid	NEE
Energie verbruik	NEE	Diervriendelijk	NEE
Kwaliteit	NEE		
Recycling	NEE		
Duurzame oorsprong	JA		
Chemicaliën gebruik	NEE		

De Business Social Compliance Initiative (BSCI) is een standaard opgesteld door de industrie op basis van de ILO criteria van de UN afdeling ILO (International Labour Organisation). De certificatieprocedure omvat een zelfdeclaratie waarbij het dossier geëvalueerd wordt en er een audit door een onafhankelijk geaccrediteerd instituut gebeurt. Anders dan bij Fairwear zijn de criteria duidelijk en online beschikbaar.
<https://www.amfori.org//>

5.2 Gerecycleerde materialen

Het eisen van gerecycleerde content lijkt zeer logisch in een circulaire aanbesteding. Echter is de controle hierop moeilijk, bestaat er geen wetgeving of normalisatie en is het ook niet altijd mogelijk om gerecycleerde materialen überhaupt in te zetten. Zo zullen bepaalde normen verbieden dat gerecycleerde materialen opnieuw worden ingezet met het oog op de veiligheid van de gebruiker of worden er praktisch onhaalbare eisen gesteld.

Het gerecycleerd zijn van vezels kan nauwelijks geverifieerd worden met testmethodes. Wat men kan doen is zelf auditen of bewijzen opvragen die de gerecycleerde content aantonen. Dit is tijdrovend en de verificatie van de aangeleverde documenten moeilijk. Er zijn instituten zoals BQA in België die een certificatie systeem om de herkomst van gerecycleerde content te certificeren hebben opgezet. <https://www.bqa.be/nl/>

Het is moeilijk de hoeveelheid te bepalen van het aandeel in vezels dat gerecycleerd moet zijn in een textielproduct. Wanneer men werkt met synthetische vezels kan men voor 100% gerecycleerde vezel gaan, indien gewenst. Het gaat dan om PES-vezels die van afgedankte PET-flessen gemaakt zijn of PA-vezels door chemisch gerecycleerde polyamide. Zowel gerecycleerde polyamide (afkomstig van textielvezels) als polyester zijn voorlopig in voldoende mate beschikbaar op de markt. Wanneer men naar ander vezels wil gaan is dit niet meer haalbaar. Een 100% katoenen artikel zal nooit uit 100% gerecycleerde vezel kunnen bestaan. Daarnaast zijn gerecycleerde textielmaterialen schaars op dit moment. Zorg er dan ook voor bij het uitwerken van uw lastenboek of aanbesteding dat uw materialen gerecycleerd worden op het eind van de levenscyclus. Om deze redenen is het beter, wanneer men wil dat er gerecycleerd materialen ingezet worden voor de aan te kopen producten of service, dat men om ook hier de keuze vrijlaat en een beoordelings- en puntensysteem uitwerkt. Dit kan op basis van de gerecycled content, de wijze van recycleren (meer of minder CO2 uitstoot) en de origine. Zorg er dan voor dat dit zeer duidelijk gedefinieerd is en greenwashing vermeden wordt.

Let hierbij op de herkomst van gerecycleerde vezels. Bekijk of het om post-consumer of post-productiematerialen gaat. Vraag hier duidelijkheid over. Binnen de circulaire economie wil men ook zoveel mogelijk de materialen binnen de eigen cyclus houden. Als men in staat is uw eigen end of life materialen terug in te zetten heeft het voordeel dan men weet wat er met deze materialen gebeurd is en ook weet welke chemicaliën toegepast zijn. Dit is belangrijk met het ook op de REACH-conformiteit. Dit staat ook in nauw verband met de wetgeving i.v.m. de productveiligheid en PBM's. Hieraan moet te allen tijde voldaan worden zelfs al gaat het om gerecycleerde materialen.

Hou er rekening mee dat ook voor vezels die gerecycleerd zijn op chemische wijze of door middel van versmelten men waarschijnlijk een aandeel virgin materiaal heeft moeten toevoegen. Dit kan virgin grondstof zijn of chemicaliën om de grondstof te herstellen. Stel daarom vragen over het recycleer-proces om dit te beoordelen. Kies voor het recyclage systeem met de laagste milieu impact en het grootste aandeel aan materialen uit post-consumer afval.

5.3 Backtracing

U eist het is zeer belangrijk te weten waar de materialen vandaan komen om 2 redenen.

1. Hoe is het textielartikel geproduceerd. Bij het einde van de levenscyclus wil de verwerker van het gerecycleerde materiaal weten waaruit het textielartikel bestaat om te bepalen wat ermee kan gebeuren. Men zal meer bepaald willen weten welke materialen en chemicaliën gebruikt zijn. Voor bepaalde toepassingen is dit zeer belangrijk en er zal in de toekomst meer normeringen komen die zullen eisen om te bepalen of het recycleert ingezet kan worden. Een uitgebreide "bill of materials" is daarom belangrijk. Bespreek dit met de persoon die op het einde van de levenscyclus uw textielartikel zal recyclen.
2. Om na te gaan of de claims die men maakt klopt zult u op een bepaald moment zaken willen verifiëren. Ook wanneer er kwaliteitsproblemen opduiken zal u misschien willen weten of dit batch gerelateerd is of de volledige product omvat. Dit kan enkel als men materialen kan backtracken op batchnummer. Ander riskeert u textiel af te danken wegens onbruikbaar terwijl dit perfect bruikbare artikelen zijn. Dit is bij niet ISO 9001 gecertificeerde bedrijven niet altijd mogelijk. Daarnaast wil u ook kunnen backtrace waar uw gerecycleerde materialen vandaan komen zodat u weet wat de toegevoegde waarde is van de gerecycleerde materialen (post productie of post consumer goederen).

5.4 Chemicaliengebruik

Denk na over welke chemicaliën gebruikt worden. Het kan zijn dat door wijzigende wetgeving u in de toekomst de materialen niet meer kan inzetten en ze vernietigd dienen te worden door de aanwezigheid van chemicaliën. Greenpeace startte met de Detox campagne om schadelijke chemicaliën te bannen. U kunt eisen dan er geen ZDHS (Zero Discharge of Hazardous Chemicals) meer mogen gebruikt worden voor de productie van uw textiel. Dit zal de kans verlagen dat men later bij het recyclen problemen ondervindt met het hergebruiken van de materialen door de aanwezigheid van schadelijke chemicaliën. Detox by Oekotex neemt deze chemicaliën in rekening. Daarnaast kan het zijn dat bepaalde recyclageopties niet meer mogelijk zijn omdat er bepaalde chemicaliën aanwezig zijn. Zo kan Lenzing o.a. door het gebruik van kleurstoffen, katoen niet meer inzetten in hun productieproces om lyocell van te maken.

Stel eisen over watergebruik en het afvalwater gedurende de produceren van de textiel en het onderhoud wanneer het textiel onderhouden wordt tijdens de levenscyclus. Bekijk ook welke chemicaliën tijdens het wassen kunnen vrijkomen van op het textiel. Vermijd dat dit gebeurt of ze op zijn minst schadeloos zijn door de juiste chemicaliën te gebruiken. Indien chemicaliën verdwijnen zal men ze terug moeten toevoegen om dezelfde functionaliteit te bekomen. In het ergste geval wordt het textiel artikel vroegtijdig als end of life bestempeld doordat het niet meer aan bepaalde standaarden voldoet. Bv in het geval van brandvertragende finishing of het verlies van de kleurintensiteit van high-vis artikelen.

Zorg ervoor dat steeds de best beschikbare chemicaliën gebruikt worden.

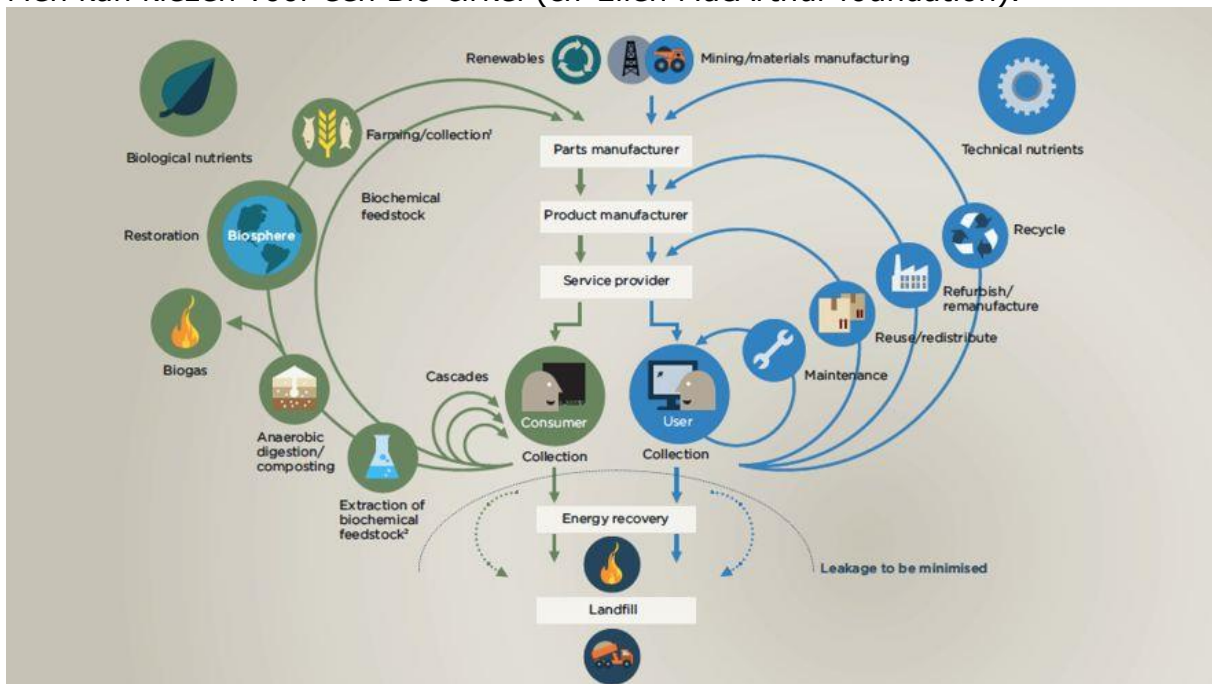
5.5 Productieafval verminderen

Eis dat eigen productieafval zoveel als mogelijk in de eigen productie terug ingezet wordt. Indien dit niet kan dat ze op zijn minst alle nevenproducten een andere nuttige toepassing vinden. Dit niet alleen voor de grondstoffen maar ook voor de chemicaliën. Men moet zo veel als mogelijk in gesloten cyclussen werken. Bijvoorbeeld de solventrecuperatie bij de lyocell productie van lenzing of de ammoniakbehandeling van Veramtex om een textiel kreukherstellend te maken. Daarnaast kan men aan warmte recuperatie doen en water zelf zuiveren en hergebruiken. Ook waar men energie voor de productie vandaan haalt is belangrijk.

Nuttige toepassingen zijn trouwens niet het recupereren van energie door verbranding en storten.

5.6 Biologisch

Men kan kiezen voor een Bio-cirkel (cfr Ellen MacArthur foundation).

Zorg er dan voor dat men maximaal de techcirkel (rechtse deel van de afbeelding) heeft doorlopen. Uiteindelijk worden uit het textielartikel best alle herbruikbare materialen gerecupereerd, vooraleer men overgaat tot biodegraderen en beter nog composteren. Vergewis u er ook van dat men hiermee zeer waarschijnlijk geen katoenplanten mee zal bemesten. Bijkomend kan het zijn dat, door het toepassen van chemicaliën op textiel, het textielartikel schadelijke compost zal vormen. Ook is het niet altijd zo dat het textiel composteert ondanks dat het theoretisch biodegradeerbaar is. Pas daarom op met deze claims en vraag harde bewijzen. Vaak zijn er ook onderdelen die men buiten beschouwing laat wegens kleine hoeveelheden. Bijvoorbeeld polyester stikgaren dat niet zal vergaan bij het composteren. Trap niet in deze val want dit zorgt voor problemen. Eis dat men voor een composteerbare oplossing gaat en

dat deze onderdelen gemakkelijk verwijderd kunnen worden. Zie erop toe dat dit ook effectief zo is en gebeurt. Neem desnoods de proef op de som.

Opmerking! – men zoek naar methodes om ook de degradeerbare vezels te recyclen. Op de lange termijn zal vermoedelijk ook de bio-cirkel van de Ellen Mc Athur foundation on-circulair worden.

Daarnaast bestaan er bio gebaseerde kunststoffen en chemicaliën. In het geval van de grondstoffen zijn de grondstoffen dan misschien van hernieuwbare oorsprong maar het kan zijn dat men gewoon terug met niet-biodegradeerbare kunststoffen aankoop. Met het oog op microplastics wil men dit misschien niet. In toepassingen waar dit geen rol speelt kan men dan wel de kunststof zoals andere kunststoffen recyclen en zit men in de techcirkel ondanks de biologisch gebaseerde oorsprong. Kijk na op welk vlak het materiaal van biologische oorsprong en/of composteerbaar is.

Bio is niet steeds beter. Zo zijn er chemicaliën van biologische oorsprong die giftig/schadelijk zijn en waar men voorzichtig mee moet omspringen. Daarnaast zijn er materialen die bio (organic) geproduceerd zijn zoals biokatoen. Dit is misschien voor u niet de beste oplossing. Er is nog steeds veel water en landbouwgrond nodig voor de katoenteelt en dit vaak in regio's met waterschaarste en voedseltekorten. Kijk naar alternatieven zoals biologisch geproduceerde hemp en vlas, lyocell en de lyocell met een aandeel gerecycleerde content (refibra).

5.7 End of life toepassingen

Eis dat er een nuttige end of life toepassing mogelijk is van uw leverancier maar zorg er dan ook voor dat dit gebeurt. Controleer dit niet alleen maar zamel dan ook de textielartikelen terug in. Bekijk de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn zoals transport, opslagplaats, wie gaat verwerken... Vergeet zeker niet de interne stakeholder in dit verhaal.

Gebruik de Ellen MacArthur butterfly om eerst aan levensduurverlening te doen en zo veel als mogelijk te hergebruiken, te herstellen, te refurbishen en pas daarna te recyclen. Wanneer men voor composteren kiest haal dan zoveel als mogelijk nog bruikbare materialen uit uw textielartikel door te gaan vervezelen. Bekijk ook over welke hoeveelheden het gaat en over welke termijn. Dit bepaalt de mogelijkheden.

Design for recycling moet toegepast worden zodat men geen problemen ondervindt bij het recyclen. Daarnaast is het belangrijk om deze end of life oplossing met de keten te verzekeren. Men kan dit niet alleen. Het is misschien nodig om het textiel eerst refurbished door een volgende partij verder te laten gebruiken vooraleer men over gaat tot recyclen. Eis dan ook van deze partij garanties dat dit gebeurt of de materialen terug bij u terecht komen.

Zoals besproken bij de de vezelsamenstelling (zie pag 8) is men niet verplicht de volledige samenstelling te vermelden van het textielartikel laat staan de niet textielcomponenten te vermelden. Op pag 44 (backtracking) is al verwezen naar het belang van het kennen van de bill of material en dat men dit moet opvragen. Productveiligheid kan ervoor zorgen dat een textiel nog niet eindeleven is maar wel niet meer gebruikt kan worden omdat het zijn beschermende eigenschappen heeft verloren. Denk hierover na bij einde leven toepassing en de design for recycling. Men kan door refurbishment misschien het artikel toch langer inzetten. Herverven of het vervangen van reflecterende banden kunnen er misschien voor zorgen dat men High-vis kledingstukken langer kan inzetten. Maak een

onderhoudscontract met de leverancier om de levensduur te verlengen. Misschien zijn er niet onmiddellijk oplossingen maar door het stellen van vragen zal men gaan innoveren en tot oplossingen komen. Denk na over de innovatieve aanbestedingsmogelijkheid (<http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/>). Heel belangrijk, monitor uw eind of life punt en stel ook de parameters in wanneer u een artikel als end of life beschouwt. Dit zal u in staat stellen beter eisen te stellen om de kwaliteit te verbeteren van toekomstig aan te kopen textielproducten en/of verbeteringstrajecten te begeleiden. Betrek deze eigenlijke gebruiker van het textiel ook bij dit proces. Wanneer hij niet betrokken wordt zullen vele initiatieven een maat voor niks zijn. Natuurlijk moet men om dit te monitoren ook een end-of-life punt bepalen en bepalen welke acties eerst moeten ondernomen worden vooraleer men het textiel mag afdanken. Duidelijke end of life criteria zullen vroegtijdige end of life verklaringen door de eigenlijke gebruiker voorkomen. Deze kunnen dan ook aangepast worden aan de bevindingen van de monitoring. Sluit reparatiecontracten af zodat u de levensduur verlengt. Bepaalde wasserijen hebben een hersteldienst die reparaties aan textiel kan uitvoeren. Maak hiervan gebruik en/of eis in uw lastenboek dat textiel moet hersteld worden vooraleer men de keuze maakt het af te danken. Pas design voor levensduurverlenging maximaal toe en zorg dat het design zo is dat bepaalde stukken gemakkelijk vervangen kunnen worden.

5.8 Materiaalkeuze

Vaak worden de technische fiches van een leverancier of vorige aanbesteding overgenomen in een lastenboek of aanbesteding. Hierdoor verhinder je leveranciers nieuwe innovaties en circulaire producten aan te bieden. Neem daarom niet klakkeloos over wat al jaren toegepast wordt. Laat in de aanbesteding voldoende vrijheid in materiaalkeuze. Zeg niet dat u 60% polyester en 40% katoen wilt maar zeg dat u op zijn minst 40% vocht opnemende vezels wilt zoals bv katoen, vlas, lyocell, wol... Op deze manier communiceer je het verlangen naar een bepaald comfort niveau zonder al te beperkend te werken. Deze vrijheid geven zal aanbieders toestaan om innovatieve producten aan te bieden. Let wel op dat wanneer men een de voorkeur geeft aan natuurlijke vezels zoals katoen, wol, zijde... of geregenereerde vezels zoals viscose, lyocell, ... men misschien niet dezelfde kwaliteitseisen kan stellen. Synthetische vezels maken normaal gezien artikelen sterker en laten meer wasbeurten toe al blijven op het einde van de levenscyclus dan ook voornamelijk de synthetische vezels over. Het comfort waarvoor men de natuurlijke of geregenereerde vezel toevoegt zal dan ook grotendeels verdwenen zijn. Dit is een keuze die men moet maken. Denk na over de levensduur van materialen en de invloed van onderhoud en gebruik op de materialen. Vraag design voor een lange levensduur. Men kan bv werken met vervangbare knie en ellebooglappen als er op die plaatsen veel slijtage ontstaat tijdens werkzaamheden. Daarnaast vergen niet water absorberende vezels (polymeervezels zoals polyester, polyamide, polypropyleen... minder water en energie gedurende het onderhoud. Deze kunststofvezels zijn ook sterker waardoor ze bij correct gebruik meestal een langere levensduur zullen hebben dan zwakkere vezels. Echter is de kans groot dat u door deze vezels microplastics in het milieu brengt. Dit zal vermoedelijk ook sneller gebeuren bij de korter stapelvezels dan bij de filamentvezels. Denk hierover na alvorens een eis te stellen in een lastenboek. Het is niet alleen

wassen dat microplastics produceert, ook abrasie over bv de grond bij werkzaamheden zal microplastics creëren. Er zijn op dit moment (2019) echter nog geen geijkte testmethodes om dit te testen.

Wanneer u aan een PBM-normen inzake brandveiligheid moet voldoen denk dan na of u inherent brandvertragende vezels (b.v. aramide) nodig heeft. Wanneer er bijvoorbeeld lasspatten op deze kleding terecht komt en de vezels is niet inherent brandvertragend is de kans groot dat er tijdens het wassen een gat ontstaat omdat de beschadigde vezels weggewassen worden. De beschermende functie van het PBM vervalt dan met de consequentie dat het kledingstuk hersteld moet worden of in de meeste gevallen end-of-life verklaard wordt. Dit is ecologisch niet te verantwoorden en zal ook veel kosten. Denk daarom na over een inherent brandwerende buiten laag. Men kan dan nog steeds een comfort laag (door toevoeging extra weefsel of door middel van de constructie) vragen met vocht absorberende vezels aan de binnenkant.

Ondersteunen innovatie en probeer initiatieven op kleine schaal uit voor u op grote schaal aankoopt. Dit vermijdt het aankopen van ongeschikt textiel en het verspillen van materiaal en geld.

Idealiter wordt in het product dat u aankoopt uw eigen afgedankt materiaal verwerkt. Hier zijn 2 praktisch bezwaren tegen deze eis. Wanneer men een textiel afdankt heeft men normaal onmiddellijk een nieuw textiel nodig. Het zal dus enige tijd duren eer u uw eigen materiaal terug heeft in een nieuw textielproduct. Daarnaast heeft men meestal niet voldoende materiaal om terug textiel uit te maken en zal er veel bijkomend materiaal nodig zijn om tot hetzelfde textielproduct van voldoende kwaliteit te komen. Echter heeft deze werkwijze van volledige circulariteit grote voordelen. Men kan beter monitoren wat de status is van het materiaal, welke contaminatie aanwezig kan zijn en hoe men de kwaliteit van het recycelaat kan verbeteren. Bespreek daarom wat mogelijk is met eventuele leveranciers en consultants om te bepalen wat mogelijk is vooraleer een eis te stellen hierover.

5.9 Logistiek

Men kan eisen om artikelen retour te nemen bij het eindeleven. Echter is vaak het organiseren van deze retourstromen van end of life artikelen geen sinecure. Denk daarom na hoe dit kan georganiseerd worden intern en daarna extern vooraleer hierover eisen te stellen in uw aanbesteding. Maar al te vaak is men van goede wil maar worden de volumes niet gehaald om dit kostenefficiënt te maken doordat er intern niet ingezameld wordt. Vermijd ook onnodig veel transport en probeer dit te organiseren via bestaande logistieke kanalen. Zo zal men vaak na levering leeg weg rijden. Maak hiervan gebruik.

Het verminderen van kunststofverpakking is een goede zaak. Echter verhinderen dit verpakkingsmateriaal dat textielproducten beschadigd wordt gedurende transport en stockage. Ze beschermen tegen vocht, stof, lucht en soms licht.

Denk daarom eerder na of men niet met herbruikbaar verpakkingsmateriaal kan werken of men het verpakkingsmateriaal duurzaam kan recyclen. Onderzoek eerst welke verpakking u gebruikt en denk na over alternatieven. Pas wanneer u overtuigd bent dat de goederen geen beschadiging zullen oplopen tijdens transport en stockage neemt u deze randvoorwaarde op in uw lastenboek.

Het behouden van bepaalde stockniveaus zijn een vaak gestelde eis. Echter kan dit ervoor zorgen dat men bij een imago switch of designswitch heel wat textiel als end of life zal beschouwen terwijl dit niet gebruikt is. Denk daarom na over

een levering op 2 niveaus. Een hoofdlevering in bulk en aanvullingen die just-in-time geproduceerd worden. Op deze manier vermijdt men overstocks die een verkwisting van materiaal en geld betekenen. Materialen in een niet-geassembleerde status (weefsel, garens, knopen, ritsen...) kunnen gemakkelijker elders ingezet worden dan afgewerkte producten.

Groeper uw transport om een zo min mogelijk invloed te hebben op het milieu en denk na over het transportmiddel. Stel eisen over de hele keten en niet louter enkel over de laatste etappe. Denk hierbij aan mogelijke retourstromen. Bekijk dit ook met aankopers uit uw buurt. Misschien hebben zij gelijkaardige logistieke trajecten die gecombineerd kunnen worden.

Als u verschillende leverpunten heeft op regelmatige basis kijk naar last milie initiatieven. Misschien kunt u via fietskoeriers de laatste km laten uitvoeren als u verschillende punten heeft binnen 1 stad. Misschien kunt u op verschillende plaatsen geautomatiseerde stock voorzien die ook retourstromen organiseren. Dit is vooral belangrijk bij de logistiek tijdens de gebruikperiode. Zo houdt men ook controle over de materiaalhoeveelheid.

Niet gepersonaliseerde kleding zorgt doorgaans voor lagere stocks.

Lokaal geproduceerd en gerecycleerd heeft algemeen aangenomen een lagere milieu-impact dan ver weg geproduceerd. Stel hierover eisen in uw lastenboek zonder de Europese regels met de voeten te treden. Werk eventueel met een puntensysteem die de hele keten van productie van de vezel tot het recycleren van de vezel meeneemt. Werk met objectieve criteria die niemand een voordeel geeft.

5.10 Levensduur

Het is moeilijk om een specifieke levensduur in te stellen voor textiel. Welke periode het in gebruik moet zijn is moeilijk te bepalen doordat er zeer veel parameters inspelen op dit textiel zie levensduurverlenging. Er kunnen testen kwaliteitstesten uitgevoerd worden maar onvoorziene omstandigheden en soms gebruik worden buiten beschouwing gelaten waardoor weinigen een bepaalde periode zal willen garanderen. Eis daarom eerder een kwaliteitsniveau aan de hand van courante testen dan bv een bepaald aantal wascycli (zie ook pag 25 – kwaliteit).

Monitoring van de reden van afdanking en beschadigingen aan het textiel kan helpen de parameters bij te sturen om textiel langer in gebruik te houden vooraleer men gaat afdanken en recycleren. Dit is een belangrijke methode om de kwaliteit te verbeteren.

Wanneer bv bij een bepaalde persoon steeds de knieën van een broek stuk gaan, moet men nagaan waarom en eventueel maatregelen treffen zodat dit niet meer gebeurt. Gepersonaliseerde kleding zal u in staat stellen om dit te monitoren echter heeft dit een invloed op de aantallen en het stockniveau.

5.11 Verminderen aantallen

Niet gepersonaliseerde kleding zorgt automatisch voor lagere stockniveaus en vermeid ook misbruiken (privéaankopen via een puntensysteem) en vroegtijdige afdanking. Zorg ervoor dat men voldoende textiel ter beschikking heeft maar wees kritisch over de hoeveelheid per persoon. Monitor ook hierom het end of life artikelen om te vermijden dat men textiel te vroeg afdankt. Een wasserij kan voor u deze taak verzorgen. Vraag hierom in uw lastenboek als u het nuttig acht. Voor bepaalde personen met afwijkende lichaamsmaten zal men waarschijnlijk niet ander kunnen dat gepersonaliseerde kleding op maat laten maken. Neem dit

op in uw lastenboek. Dit zal een hogere kost met zich meebrengen maar zal ervoor zorgen dat deze personen langer hun kleding kunnen gebruiken omdat ze minder beschadigd worden, overspanning bij te klein en slepen over de grond of blijven haken met beschadigingen tot gevolg bij te grote kledingstukken. Beperk eventueel uw matentabel en laat meer speciale maten toe om minder kleding op stock te moeten nemen.

Zorg ervoor dat men een textiel moet indienen om een nieuw of gewassen stuk textiel te krijgen. Hierdoor verzamelt u de retourstroom, monitort u de reden van de end of life verklaring en gaat u overconsumptie tegen. Indien er een verworven recht van toepassing is dient u dit te bespreken met de sociale partners en de gebruikers. Sensibilisering is belangrijk bij het verminderen van overconsumptie.

5.12 Claims

Vraag voor zoveel als mogelijk eisen die men stelt of claims die een aanbieder zelf maakt, bewijzen op van conformiteit. Boordeel hierbij de oorsprong van het bewijs. Is dit een test uitgevoerd door een onafhankelijk instituut of een eigen uitgevoerde test of louter een conformiteitsverklaring, ze hebben ieder hun eigen gewicht in betrouwbaarheid. Neem dit mee in uw beoordeling. Zie ook normen op pag 12.

5.13 Greenwashing

Greenwashing of het milieuvriendelijker voorstellen van het textiel dat men aankoopt komt jammer genoeg maar al te vaak voor. Er worden vele claims gemaakt die vaak flou zijn of oncontroleerbaar. Greenwashing is voor velen de eerste stap naar een circulaire economie. Help daarom bedrijven na te denken over hun claims en stel daarom vragen en blijven vragen stellen tot men een bevredigend antwoord krijgt of gevoel krijgt. Dit zal bedrijven verplichten acties te ondernemen en hun producten meer circulaire te maken. Aanbieders met slechte intenties zullen afhaken.

Schakel een onafhankelijk expert of instituut in om u te helpen bij het opmaken van de eisen en het verifiëren van de claims. Zij hebben een beter gevoel en doorzien greenwashing sneller dan anderen. Vraag welke certificaten of labels men kan voorleggen op de producten. Betrouwbare labels (zie pag 27) en certificatiesystemen zijn een gemakkelijke tool om claims af te toetsen aan de gestelde eisen.

5.14 Verantwoord produceren

Een minimumeis die men steeds moet meenemen zijn de menswaardige arbeidsomstandigheden. De ILO standaard is algemeen gekend en aanvaard. Eis dat men hieraan moet voldoen en laat hen ook de nodige bewijzen voorleggen. Daarnaast verschillen de sociale wetgevingen veel tussen verschillende landen. Hierdoor zullen bepaalde landen wetgeving hebben die veel strenger is dan de ILO-voorwaarden. Zo heeft onder andere België een sterke sociale wetgeving die werknemers beschermt waardoor de arbeidscondities voor deze werknemer veel beter zijn dan deze van een werknemer die werkt aan de minimum ILO-voorwaarden. Denk ook hierover na. Deze bedrijven scoren beter wanneer het

gaat over de sociale criteria van de VN. Let wel op, landen met een hoge levensstandaard zijn niet steeds sociaal welstellend. Zo zijn er recentelijke aanpassingen aan de arbeidswetgeving in bepaalde waardoor bv zeer lage lonen of minimum aan bescherming mogelijk is. Ga na wat een bedrijf aan inspanningen doet op dit vlak en dit tot in Tier 3 (bijvoorbeeld onderaannemers en toeleveranciers van de leveranciers van een bedrijf waarmee men in zee wil gaan).

Denk ook aan de sociale economie die eventueel ingeschakeld kan worden. Dit is een sectoren die zeker van nut kan zijn bij het verwerken van end-of-life artikelen ter voorbereiding van recyclage.

5.15 Verbeteringstraject inbouwen

Als u de “Wereld” wilt en dit blijkt niet mogelijk te zijn, of eenvoudiger gezegd het circulaire product dat u voor ogen heeft is niet mogelijk of vindbaar op de markt kan u kiezen om een verbeteringstraject in te bouwen.

Het is belangrijk duidelijke mijlpalen te stellen en hierbij ook rekening te houden met de duurtijd van het contract. Als u een contract van 4 jaar heeft voor kleding zal men weinig inspanningen doen omdat men de grootste hoeveelheid produceert bij de aanvang van het contract. De impact van een verbeteringstraject zal ook nihil zijn. En bij een volgende aanbesteding misschien verloren gaan doordat men voor een andere leverancier kiest. Het kan in dit geval beter zijn een contact aan te gaan voor een langere termijn. Voor textielartikelen met een korte levensduur zal het wel mogelijk zijn om in een contract van 4 jaar een verbeteringstraject te eisen.

Werk hierbij in verschillende etappes. Deel een termijn op in verschillende periodes waarbij men bepaald zaken monitort en feedback geeft waarna men aan productverbetering of innovaties gaat doen. Veel hangt af van wat men wenst dat verbetert en ook de hoeveelheden die men dient te produceren. Zal men wanneer men 10 broeken aankoopt per jaar moeilijk veel verbetering kunnen eisen als dit niemand anders ten goede komt. Bij een contract over 8 jaar van t-shirts in een aannemelijk aantal zou men de termijn kunnen onderverdelen in 1 jaar monitoring van de vroegtijdige end of life verklaringen waarna men de producent 1 a 2 jaar te tijd geeft om u een alternatief aan te bieden. Eis dat hij u betreft om innovaties en dat deze in de praktijk getest wordt. Na nog een jaar dus $X + 4$ evalueert u de innovatie waarop u beslist om het contract met 2 jaar te verlengen of niet. Op deze wijze kan men aan continue productverbetering doen die zowel u als uw leverancier ten goede komt. Denk aan subsidietrajecten die men eventueel kan inzetten. Zo bestaat er het traject innovatief aanbesteden dat specifiek gemaakt is om innovatie te stimuleren.

Formuleer uw verwachtingen duidelijk en maak hierover ook zeer duidelijke afspraken. Behoedt u voor loze beloftes door eventueel boeteclausules in te bouwen en koop liever een bewezen circulaire textiel aan dan op beloftes een bestaand textiel aan te kopen met het risico dat u de komende 4 jaar een ordinair stuk textiel aankoopt aan een hogere prijs en daarna in de kou blijft staan. U draagt hier zelf een grote verantwoordelijkheid om dit op te volgen en uw leverancier bij de les te houden.

5.16 Prijs en beoordeling

Al het voorgaande heeft geen nut als uw prijs de doorslaggevende factor heeft in de beslissing van aankoop of gunning. U moet de prijs blijven meenemen in uw aankooptraject maar deze ondergeschikt maken aan circulaire factoren anders zal u nooit circulaire gaan aankopen. Werk een puntensysteem uit waarbij de circulariteit van een product in grote maten meegenomen wordt en de prijs niet meer dan 40% van het gewicht uitmaakt. Zo zou men bv de gewichten verdelen over 40% prijs, 30% circulariteit, 10% overige duurzaamheidsprincipes en 10% aan uitzicht en 10% gebruiksgemak. Dit kan door verschillende parameters te quoteren afhankelijk van de door u gestelde actiepunten binnen iedere categorie. Zo kunt u kwaliteit aan de hand van objectieve proeven, gerecycleerde content en wijze van recycleren, end of life voorziening, inspanning om de levensduur te verlengen, duurzame levering en retour, duurzaam onderhoud, ecologische parameters... laten meetellen binnen deze 51%. Breng hier geen niet-circulaire parameters in onder zoals draagcomfort of look en feel, waarmee niet ontkend mag worden dat dergelijke parameters belangrijk zijn.

Wanneer men de prijs te zwaar laat doorwegen zullen startups en bedrijven met terecht circulaire en duurzame indicatieve ontmoedigd worden om deel te nemen aan openbare aanbestedingen of zullen ze zelfs volledig uit de markt verdwijnen. Zorg ervoor dat deze initiatieven een kans krijgen. Enkel zo zal circulair textiel op termijn hetzelfde prijsniveau halen als lineair textiel.

6 Bibliografie

- ISO. (2010). ISO 26000. Opgehaald van <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
- MVO Vlaanderen. (2011). ISO 26000. Opgehaald van MVO Vlaanderen: <https://www.mvovlaanderen.be/iso-26000-0>
- MVO Vlaanderen. (2014). SA 8000. Opgehaald van MVO Vlaanderen: <https://www.mvovlaanderen.be/fiche/sa-8000>
- MVO Vlaanderen. (2018). duurzaam aankopen. Opgehaald van MVO Vlaanderen: <https://www.mvovlaanderen.be/thema/duurzaam-aankopen>
- NBN. (2015). ISO 14001. Opgehaald van NBN: <https://shop.nbn.be/Search/SearchResults.aspx?a=1400#details>
- NBN. (2017). ISO 20400. Opgehaald van NBN: <https://shop.nbn.be/Search/SearchResults.aspx?a=20400#details>

TIP: Overheidsopdrachten voor beginners (2017) door Pol Verbeke
isbn 9789048631797